Cevahirname: Öğütler

FERİDÜDDİN ATTAR (K.S.)

www.semazen.net

ÖNSÖZ

El- Hâmd-ü lillâhi Rabbil-âlemiyn. Ves-salâtu ves-selâmü alâ Resûlinâ ve Resûl-üs-sakaleyni Muhammedin ve âlihi ve evlâdihi ve ezvâcihi ve eshabihi ve ensarihi ve muhibbihi ecma'ın.

Allahu Teâlâ'nın lutfuyla çevirisine muvaffak olduğumuz bu eser hz..Attar'ın en güzel eserlerinden bir tanesidir. Tercümesi diğer nüshâlarla mukayese edilip bir hayli yanlışları düzeltilmiştir.

Kitabımızın ana teması tamamen nefsin sıfatları ve ahlâkı Muhammediyye üzerinedir.

Feridüddini Attar Hz. leri bu eserinde tâlib-i Hak olanlara en ince ayrıntısına kadar öğüdler vermiştir.

Hz. Attar bu kitabı yüzlerce sene evvel yazmıştır. Bizler ise insanlara ve onların maneviyât alemine bu fikir ve öğüdleri tekrar kazandırmaktan Hz. Attar'ın ruhaniyetini ve himmetlerini kazandığımızı ümit ediyoruz.

Bu eserden isteyen herkes kaynak olarak faydalanabilir. İnsanların sadece maddi ve manevi istifade etmeleri için ve Allah rızası için yapılmış bu kitabı herkesin kendi nasibince anlamasını ve uygulamasını temenni ederiz. Tevfik ve muvaffakiyet ancak Allahu Teâlâ'dandır.

Kitabımızda olan öğüdlerin bir özü olacağını düşündüğümüz Hz. Pir İbrahim Düssûki (k.s.)'ın şu öğüdünü teberrüken aldık.

Hz. Pir şöyle buyurur;

"Ey beni izlemekte olan dervişânım; size sesleniyorum ve söylüyorum;

Herhangi biri size gelir de tasâvvuftan sorarsa ona hemen cevap vermeyin. Hele bu sözden öte aşmayan dilinizle hiç cevap vermeyiniz. Ta ki sizlere işlerin askı tecelli edinceye kadar.

İçinizden bir kimse dini emirlere tam sadakat gösterir, yaptığı amelde sadâkati belli olursa, işte o zaman dilinden faydalı şeyler dökülür ki, bu kelam sadakatinin meyvesidir. Tasâvvuf sadece sofi elbisesi giymek değildir. Ancak bu elbise tasâvvuf nişanlarından , alametlerinden bir tanesidir.

Tasâvvufun dikkat edilecek tarafı odur ki insan sıfat ve suret bakımından ince ola. Yani ahlâken zarif ve kibar ola. Özünde her gün birbirinden üstün tecelliye ere ve terakki kaydede. Sofi bir kimse tasavvufun tam manasını bulduğu vakit letafet makamına vasıl olmuştur. Hissi olan dış yönü, Allahu Teâlâ'ya yakınlık için dönmüştür. Bu hali bulan zat artık başka bir aleme geçmiştir, ayrılık bitmiştir."

Kitabımızda ki öğüdlerin tesirini ve Hz. Attar 'ın himmetlerini üzerimizde maddi manevi sayeban olmasını Cenabı Hak'tan niyaz ederiz.

A.Toker- 2000

İstanbul Fulya yayınları

FERİDÜDDİN ATTAR (K.S.)'IN HÂL TERCEMESİ

Ebu Talip Mehmed Feridûddin Attar Hazretleri,Hicretin 513.yılında Nişâbur'da doğmuştur. Eczacılık ve attarlık sanatı ile uğraşmıştır.

Feridûddin Attar Hz. 'leri, henüz tövbe etmeden ve hak yolunu bulmazdan evvel bir gün attarlık dükkanına bir derviş geldi. Hazret birkaç kere Allah için bir şeyler dediği halde derviş hiç Ona bakmadı.

Sonra derviş şöyle dedi;

"Ey efendi sen ne biçim bir adamsın?"

Feridüddin Attar da

"Senin olduğun gibi bir adamım" dedi.

Derviş ;

"Sen benim olduğum gibi olabilir misin?"

"evet olurum"

Bunun üzerine derviş yanında dolaştırdığı ağaçtan çanağını başının altına koydu ve "Allah" deyip hemen orada can verdi.

Bu olay üzerine Feridüddin Attar'ın bütün hali değişti. Dükkanını yağma etti. Kendini dünya işlerinden men etti ve Allah yoluna girdi.

Moğol istilâsından sonra, Hicri 527 yılında esir düşmüştür. Kendilerini satın almak isteyen bir çok dervişinin ve sevenlerinin tekliflerini geri çevirmiştir. Fakat bir fakir dervişinin kendisini bir balya samana almak istemesi üzerine. Kendisini esir alan askere;

"Ben değerimi buldum. Beni şimdi sat"

Demesi üzerine bu garip tevazudan öfkelenen Moğol askeri, Hz. Attar'ı şehid etmiştir. Hz. Attar vefat ettiğinde 114 yaşında idi.

Hayatına ait menkıbeler içinde bizi en çok ilgilendiren menkıbesi, henüz çocukluk yaşında olan Hz. Mevlâna Celâleddini Rumi (k.s.) ile görüşmesidir.

Hazreti Mevlâna, babası Bahaüddin Veled ile birlikte, Hicri 608 yılında Belh'den ayrıldıktan bir müddet sonra, Nişâbur'a gelmişti. Sultanül ulema, oğluna Feridüddin Attar'ın elini öptürmüştür.Hz. Attar, henüz 10 yaşında olan bu yavrunun alnında parlayan deha güneşini ilk görüşte keşfetmiş ve babasına müjdelemiştir.

Hz. Mevlâna o ziyaretden sonra, Hz.Attar'ın engin irfanından feyz almış, onu ilk üstadı bilmiştir. Mesneviyi Şerifinde Hz. Attar'dan da bahsetmiştir.

Hz. Attar, telif eserlerinden olan Esrarnamesini Mevlâna (k.s.)'ya vermiştir. Hz. Mevlâna o kitabı daima yanında taşımıştır. Marifetlerin ve hakikâtların beyanında o kitaba uyardı.

Mevlâna'yı kandırdı Attar Suya;
Şems elinden içti şerbet doya doya...

* * *

Attar can oldu Sinayi iki göz ona;
Sinayi izinden geldik Attar yoluna...

Hz. Attar, mesnevilerinde ve gazellerinde, tevhid sırları, hakikâtler ve vecd hallerine o kadar çok yer vermiştir ki; hiçbir ehl-i tarikâtın mesnevi ve gazellerinde, tevhid sırları, hakikâtler ve vecd halleri konusu bu kadar fazla derecede görülmemiştir.

* * *

Ey yüzünü açıp pazara gelen;
Halkı, bu tılsıma giriftâr eden...

Mesela yukarıda ki beyti bazı kimseler şu şekilde şerh etmişlerdir;

"Senin cemalin, varlığın zuhur eden nurudur. Bu varlık, bu taayyünât suretlerin perdesine bürünüp pazara gelmiştir. Ta ki bir zümre bu taayyünât ve suretlerin tılsımını ala. Bunlar o gizli hazinenin yüzüne örtülmüştür.

Onlar, değişik görüntüler, birbirinden ayrı izler dolayısıyla, uzaklık, ayrılık, gaflet ve gurur derdine düşmüşlerdir.

Şöyle bir mâna dahi verilebilir;

O kemal sahibi cemalin nuru, bu mazharların ve güzel suretlerin yüz örtüsüne geçmiştir. Bunun için, aşk belasına ve muhabbet mihnetine giriftar olmuşlardır. Bazısı manevi aşka düşmüş, bazısı da suri aşka..."

* * *

Sensin mananın sırrı, kalanı isim;
Gizli hazinesin, alem ona tılsım...

Bu beytin şerhi de;

"Aşıklar, kendi vehimlerine dalıp, maşuktan uzak düşmüşlerdir. Ne aşıkın kim olduğunu bilirler, ne de gönül kaptırdıklarını..."

Bütün alemin meyli sanadır sonsuza kadar ey şâh;
İster bilsinler bu hali, isterse olmasınlar agâh...

ALLAHU AZİMÜŞŞÂN'A ÖVGÜ

Rahman ve Rahim olan Allah adı ile

Sayısız hamd ve minnet, bir avuç toprağa iman ışığı veren eşsiz Allah'a yaraşır. Adem (a.s.)'ın bedeninde ki ruhu üfleyen, Nuh (a.s.) 'ı tufandan kurtaran O 'dur. Ad kavminin cezasını vermek için kahrıyla fırtınaya emir veren O 'dur.

Lütfunu gösterince, sevgilisine (İbrahim a.s.) ateşi gül bahçesi yaptı.

Seher vaktinde Lût kavminin altını üstüne çeviren yine O padişahtır. O'nun tarafına bir düşman (Nemrud) ok atmış, fakat bu düşmanın işini bitirmeye bir sivrisinek kafi gelmiştir.

Düşmanı Firavunu denizde boğan, mermer taşının içinden Salih peygamber için deve çıkartan O 'dur.

O kudretli ve ebedi olan Allah, inayet verince Davud'un (a.s.) elindeki demir, mum gibi oldu.

Süleyman'a (a.s.), mülk ve sultanlık verdi, şeytan ve peri Onun mührüne (fermanına) boyun eydi.

Eyyûb'un (a.s.) teninden böceklere azık verdi.

Yunus'un (a.s.) bedenini bir balığa lokma yaptı.

Zekerriyâ'nın (a.s.) başına testere indirdi.

O her ne dilerse onu yapar. Sultanlık Ona aittir, Ondan hesap sormaya kimsenin gücü yetmez. O birine nimet ve hazine bağışlar, ötekine acı ve zahmet verir.

O öyle bir Rab'dir ki; hava kuşlarına denizlerde ki balığı azık yapar.

Babasız çocuk İsa'yı (a.s.) doğurtan, beşikte ki yavruyu konuşturan O 'dur. Yüz yıllık ölüyü (Üzeyir a.s.) diriltir.

Bunu Allahu Teâlâ'dan başka kim yapabilir?

O öyle bir yaratıcıdır ki çamurdan sultanlar çıkarır, yıldızlarla şeytanları taşlar,kuru topraktan otlar bitirir ve Gökleri de O korur,

Göz açıp yumuncaya kadar cihanı birbirine çarpar da burada söz söylemeye hiç kimse güç yetiremez.

Birine yüz kese altın ihsan eder, beriki ekmek hasretiyle can verir. Biri sincap ve samur kürkler giyinir, öteki tandurda çıplak yatar. O biri atlas ve seccadeler üzerinde oturur. Beriki buz gibi düşkünlük toprağında yatar. Bir tanesi bin naz ve izzatle taht üzerine kurulmuştur, öteki yoksulluktan ağzı açık bir halde. Göz açıp yumuluncaya kadar cihanı birbirine çarpar, burada söz söylemeye hiç kimse güç yetiremez.

O öyle bir Tanrı' dır ki hava kuşlarına balığı azık yapar, kullarına şahlık devleti verir. Babasız çocuk (İsa) doğurtan beşikteki yavruyu konuşturan odur. Yüz yıllık ölüyü (Üzeyr) diriltir. Bunu Tanrı' dan başka kim yapabilir? Öyle bir yaratıcıdır ki çamurdan sultanlar çıkarır, yıldızlarla şeytanları taşlar. Kuru topraktan otlar bitirir. Gökleri de O korur.

Mülkünde ortakçısı ve benzeri yoktur. Sözlerinde es ve âhenk bulunmaz.İki cihanın ulusu, peygamlerin sonuncusu olan Yüce Peygamber ötekilerden sonra geldi. Fakat önce

gelenlerle iftihar örneği oldu. O cihana gelince dokuz felek kendisine miraç, nebilerle veliler ona muhtaç oldu. Varlığı âlemlere rahmet getirdi.

Bütün yeryüzü Ona mescid odu.

Dostları Hz. Ebu Bekir (r.a.) ile Hz. Ömer (r.a.) oldu. Parmağının ucu ile Ay'ı iki parça etti.

Biri Ona mağarada yoldaşlık etti, diğeri gerçek dostlar kafilesinin sultanı oldu.

Hz. Osman (r.a.) ile Hz. Ali (r.a.), Ona yoldaş oldukları için alemde veliler sultanı oldular.

Hz. Osman (r.a.), haya ve ilim hazinesi, Hz. Ali (r.a.) ilim şehrinin kapısı oldu.

İnsanların en hayırlısı olan O Hak Peygamber (s.a.v.) ki öz ve temiz amcaları Hz. Hâmza (r.a.) ile Hz. Abbas (r.a.) idi.

Efendimiz (s.a.v.) 'in evlat, ashab, ensâr ve tabiinlerine bizden her an sonsuz dua ve selam olsun.

O önderler ki,içtihat ettiler. Hakkın rahmeti hepsinin ruhlarına erişsin.

Birisi İmam Ebu Hânife, O seçkin peygamber ümmetlerinin kandili idi. Hakkın ihsan ve rahmeti Onun canına yakın olsun. Tabii olanlarının ruhları şâd olsun.

Dostu Kadı İmam Ebu Yusuf ile İmam Muhammed idi. İhsân ve nimet sahibi Allah, onlardan razı olsun.

Diğerleri İmam-ı İdris-üş Şâfii ile İmam-ı Mâlik ve İmam-ı Züfer'dir ki onlardan Efendimiz (s.a.v.) 'in dini kuvvet ve ziynet bulmuştur.

Ruhları cennet kürsüsünde şad olsun, din sarayı onların bilgisinden bayındır olsun. (AMİN)

NEFSİN SIFATLARI

***NEFS-İ EMMÂRE** (Kafirlerin ve fasıkların nefisleri)

***NEFS-İ LEVVÂME** (Günahlarından pişman olan müminlerin nefisleri)

***NEFS-İ MÜLHİME** (Alimlerin nefisleri)

***NEFS-İ MUTMAİNNE** (İlmi ile amil olanların ihlas ile yapanların nefisleri)

***NEFS-İ RÂDİYYE** (Veliyullahın nefisleri)

***NEFS-İ MERDİYYE** (Arifi billahların nefisleri)

***NEFS-İ SÂFİYYE** (Enbiya-i kiram ve Resul-i zevil-ihtiramın nefisleri)

NEFS-İ EMMÂRE

Allah-u Teâlâ bu nefis hakkında Kur'an-ı Azimüşşân'da şöyle buyurmuştur.

<<Ve mâ überri'ü nefsiy innen-nefse le'emmâretün bis-sû-i>>

Yusuf sûresi-53

Meâli Şerifi:

(Ben nefsimi tebriye etmiyorum, zira nefs kötülüğü emredicidir)

NEFS-İ EMMÂRENİN KÖTÜ SIFATLARI

1- **ŞİRK :** Allahu Teâlâ'ya ortak koşanlar ve Hak'tan gayrı ilah tanıyanlar.

2- **KÜFÜR:** İslam olmayanlar, İslâm dinini tanımayan ve kabul etmeyen.

3- **CEHALET:** Allahu Teâlâ'yı bilmeyenler

4- **GAFLET:** İmanın şartlarını,cennet ve cehennemi akıllarına getirmeyenler. Allah'ın azabından korkmayanlar ve işledikleri günahları yanlarına kâr kalacak sananlar.

5- **GÜNAH-I KEBÂ'İR**: Büyük günahları tereddüt etmeden işleyen ve devamında ısrar edenler. Adam öldürenler, halkın ve yetimlerin malını yiyenler ve zinâ edenler, livâta (Erkeklerin arasında ki cinsi sapıklık) edenler gibi...

6- **KİBİR**: Kendilerini herkesten üstün görenler ve söylenen söz hak dahi olsa hakkı kabul etmeyenler.

7- **HIRS:** Doymayan göz, kanmayan ağız sahibi olanlar.

8- **BUHÛL:** Tamahkâr olanlar,yemeyen ve yedirmeyenler, kimseye iyilik etmeyenler.

9- **ŞEHVETPEREST:** Nefislerinin behimî (hayvani) arzularını yerine getirmek için her türlü denaâti (alçaklık) işleyenler, elin ırz ve namusuna göz dikenler.

10- **GAZÂB:** Olur olmaz her şeye öfkelenenler.

11- **HASED**: Herkesin elinde olan nimetin mahvolmasını isteyenler. Bu çirkin huyları ile kendi kendilerini yakan ve yıkanlar.

12- **HIKID:** Kin besleyenler, öç almak için fırsat gözleyenler.

NEFS-İ EMMÂRE Şehrinde yaşayanların meşrebi köpek gibidir. Bir lokma için birbirleriyle hırlaşırlar, az bir bahane ile birbirlerini yırtarlar. Zinaya rağbetleri bol olduğundan bir fahişe kadın ardına üçü beşi düşüp, bazı kereler birbirlerini kıskanıp helâk ederler. Şehvet, gazab, sirkât (hırsızlık), bühtân (iftira) ve içki içerek Allah'tan hiç korkmazlar. Ettiği günahlara tövbe etmeyen bu şehrin insanları surette insan, sîrette (içi) ise hayvan belki.

Bu şehrin dairesi gaflet ve dârı (tuttuğu) zulmettir. Padişahları akl-ı meâşdır. Veziri, kuvve-i müdrike (beş duyu ile algılamak) ve hissi müştereke. Vekil-i harcı kuvve-i vehime ve

vesvese. Sükalâsı, buhul, garaz, cehil, kibir,hased.

Bu şehrin halkı; Fâsıklar (günahkârlar), münafıklar ve kâfirlerdir.
Bu gibi sıfat sahiplerinin âkibetlerinden korkulur.
Nefsi emmârenin yegâne ilacı ve şifâsı **kelime-i TEVHİD**'dir.

LÂ İLÂHE İLLALLAH (Muhammeden Resûlullah)

Bahr-i aşkın lezzetinden el verme dünyaya gönül,
Olma sen bigâneden, zira ki haktan dûr olur;
ŞEYH NUREDDİN kutbun nutkudur bu Azmiya,
Bir mahalden, bir mahale nakleden mesrûr olur..
Azmi Dede (k.s.)

NEFS-İ LEVVÂME

Allahu Teâlâ Kur'ân-ı Azimmüşşân'da bu nefs hakkında şöyle buyurmuştur;
<<**Ve lâ uksimü bin-nefs-il-levvâme...**>>
Kıyamet suresi-2

Meâli şerifi şöyledir;
<<Kendisini levm eden (kınayan) nefse yemin ederim ki..>>

NEFS-İ LEVVÂMENİN KÖTÜ SIFATLARI

1- U'CÛB: İbadetine güvenerek kendisini herkesten yüce görmek
2- FISIK : Günahları aşikâr işlemek
3- CEHL : Bir çok gerçekleri bilmemek
4- NEVM: Çok uyumak
5- MEKÛLAT VE MEŞRUBÂT-I KESİRE:Çok yemek ve içmek.
6- HIRS: İhtiras sahibi olmak.
7- KAHR-I NEDÂMET:Halka ve İbadullâha ezâ ve cefâ etmek.
8- LAGVİYYÂT:İsrâf sayılacak derecede giyinip kuşanmayı sevmek.
9- MUHABBET-İ LEBS:Boş ve faydasız sözler ve lüzumsuz beyanlarla ne dünya ne de ahirete faydası olmayan konuşmalarla vaktini öldürmek.

Levvâme nefsi, nefs-i emmâreye çok yakın olduğundan bu sıfatta olanlarında akıbetinden korkulur.

Nefs-i levvâmenin ilacı ve şifası, **LAFSA-İ – CELÂL** 'dir.Yani;

"YA ALLAH"

Ehl-i tevhidin kulûbu arş-ı â'lâdan yüce,
Yek nazarda görür anı, devreder mâhmur olur;
Bir aba-pûşu görünce eyleme kahr-ı nazar,
Kibr ile me'lûf olanlar, âkibet makhur olur...

Azmi Dede (k.s.)

NEFS-İ MÜLHİME

Allahu Teâlâ Kur'ân-ı Azimüşşân'da bu nefs hakkında şöyle buyurmuştur;

<<**Fe-elhemehâ fücurehâ ve tekvaha**..>>

Eş-Şems suresi-8

Meâli şerifi şöyledir;

<<Sonra da ona fücur (şeytani istekler) ve takvayı (günahlardan kendini korumak) ilham eyleyen hakkıyçün...>>

NEFS-İ MÜLHİMENİN ŞARTLARI

1- İLİM
2- TEVÂZÛ
3- TÖVBE
4- SABIR
5- ŞÜKÜR
6- SEHÂVET (cömertlik)
7- KANAAT
8- TAHAMMÜL (musibetlere sabır göstermek)

Kimde bu sıfatlar bulunursa Allah o zâtın kalbine ilm-i nâfi (yararlı ilimler) ilham eder. Artık o zâta lazım olan bu nefsini de â'lâya çıkartmaya çalışmaktır.

Zira nefs-i mülhimede ilim ve emsâli sıfatlar varsa da , amelsizlik ve ihlâssızlık korkusu da vardır.

Bu nefsin ilacı ve şifası **İSM-İ HÛ** 'dur. Yani;

"YA HÛ"

Dört kitabın manası bellidir bir elifte
Sen elifi bilmezsin bu nice okumaktır
Yunus Emre der hoca gerekse var bin hacca
Hepisinden iyice bir gönüle girmektir...

Yunus Emre (k.s.)

NEFS-İ MUTMA'İNNE

Allahu Teala Kur'an-ı Azimüşşân'da nefs-i mutma'inne hakkında şöyle buyurmuşlardır;

«Yâ eyye-tüh-en-nefs-ül mutma'inne... »

El-Fecr suresi-27

Meâl'i şerifi
(Ey emin ve mutmain olan nefs...)

NEFS-İ MUTMA'İNNE'NİN SIFATLARI

1- Amel ve ihlas
2- Tevekkül
3- Telezzüz
4- Riyazât
5- İbadât
6- Şükür
7- Rıza

Bu nefis öyle bir sıfattır ki, Allahu Teala'nın inayeti ile kalbi, nur-u ilahi ile nurlanır. Allah'ın sevmediği bütün sıfatları terk eder.

Bu nefiste bulunup da yukarıda ki yedi mübarek sıfatlara erişen kutlu kişilerin,bir üst mertebeye ulaşabilmeleri için,bütün amellerinde daima ihlâs üzere bulunmaları gerekir.

Nefs-i mutma'inne'nin ilaç ve şifası **"İSM-İ HAK"**tır. Yani;

-YA HAK-

Eğer sır ehliysen, abdestini gayb suyuyla al;

Aksi halde, toprak veya taş teyemmümüyle kal...

*   *   *

Bu namaz ariflerin Rabblarıyla namazıdır;

Şayet sen de onlardansan,karayı denize al...

Şeyhül Ekber Muhiddin-i Arabi

NEFS-İ RÂDİYYE

Allahu Teâlâ, Kur'ân-ı Azimüşşânda nefs-i râdiyye'yi şöyle buyurmuşlardır;

«Irci'i ilâ rabbiki râdıyyeten... »

El-Fecr Suresi-28

Meâli şerifi şöyledir;

«Ondan razı olarak Rabbine dön...»

NEFS-İ RÂDİYYE'NİN SIFATLARI

1- İhlâs
2- Terk-i mâ lâ yağni
3- Zikir
4- Zühd
5- Verâ
6- Kerâmet
7- Riyazât

Nefs-i Râdiyye'ye vasıl olan zâttan Allahu Teâlâ da razı olur. bu nefis evliyâullahın nefsidir. Bu makam, yalnız çalışmakla elde olunmaz. Hak Teâlâ, kuluna tâlip olursa, onu bu makama getirir.

Bu makamın esması **"İSM-İ HAY"** dır. Yani;

-YA HAY-

Kalbi mümin beytullâh ,arşı haza inillâh

Bekabillah ondadır nurdan olmuş bedeni

Alim-ü âmil olur, zikrullahtan zevk alır

Muhibbi teslim olur,tathir olur bedeni.

Hz. Muhibbi-i Cerrâhi

NEFS-İ MERDİYYE

Allahu Teâlâ, Kur'an-ı Azimüşşânda bu makam için şöyle buyurmuştur;

‹‹**Râdiyyeten merdiyeh...** ››

El- Fecr Suresi-28

Meâli şerifi şöyledir;

‹‹Sen ondan, o senden razı olarak...››

NEFS-İ MERDİYYE'NİN SIFATLARI

1- Terk-i mâ-sivâ'allah (Allah'tan gayri her şeyi terk etmek)

2- Vel-lûtf-u bi-hâlkillah (Cümle varidâtı -yapılan iyi ameller ve içe doğanları- Allah'tan bilmek)

3- Vet-tekarrüb-ü ilallahi Teâlâ (Nefsini öldürüp, Allah ile dirilmesidir.)

4- Vet-tefekkürü fi masnû'atillahi Teâlâ (düşüncesi Allah iledir)

5- Ver-rizayı bimâ kasemillahi Teâlâ (Allah'tan talebi yoktur. Razıdır.)

6- Ve mâ'rifetullahi teâlâ hakka mâ'rifetih (Hakkın marifetini marifetiyle bilmek.)

Bu altı sıfatı amel edip de nefs-i merdiyye makamında bulunanlar,Allah'ın da yardımı ile bu makamın da bir üst derecesine erişirler.

Bu makamın esması "**İSM-İ KAYYUM"** dur. Yani

-YA KAYYUM-

Aşk için can ü başı fedâ iden gelsin beri
Kezzab ile müraiye yoktur izin dönsün geri
Şeş cihetten içeri altı târik yol vardır
Aşki bunu alıptır erbâbından haberi

Hz. Aşkiyyül Cerrâhi

NEFS-İ SÂFİYYE

Nefsin yedinci mertebesi,Sâfiyye'dir. Bu makama, NEFS-İ KÂMİLE ve NEFS-İ SÂLİHA'da denir.

Nefs-i Sâfiyye öyle bir makamdır ki, Hak Teâlâ'nın zatı ile kulları arasında bir MAKAM-I ESRÂR'dır.

Bu makamın ne tarifi ne tavsifi ne de tahrir ve takrir ile izahı mümkün değildir. Tatmayan bilmez.

NEFS-İ SÂFİYYE 'NİN SIFATLARI

1- Tevhid
2- Zât
3- Tavsif
4- Sıfat
5- Tekmil
6- Lezzât

Nefs-i sâfiyye'nin esması **"İSM-İ KAHHÂR"**'dır. Yani;

-YA KAHHÂR-

Yedincisi safiyedir, halka ayan etmek olmaz
Andan geçip ulaşmaya can hazrete kurban gerek
Sekizincisi budur makam aynel yakin hakkel yâkin
Kim aşıksa bu meydanda gâyrullahtan uryân gerek
Dokuz sıfattan içeri bir sır diyen anlar isen
İnsan adın bunda koyup mahvü garkda pinhân gerek
Vehhâb-ı Ümmi 'nin tevhidi hatrına güç gelmesin
Bu mânayı feth etmeye sâfi nurdan insan gerek

Hz. Vehhâb-ı Ümmi

Resûlullah (sav) Efendimiz, Ebu Derda (r.a.)'dan rivayet olunan Hadis-i Şeriflerinde şöyle buyurmuşlardır;

(Bir kimse ahirete imansız gitmekten korkmazsa o kimse ahirete imansız göçer)

BAŞLANGIÇ

DERVİŞLERE NASİHAT

Ey oğlum; düşün ki neden var oldun. Herkes kendi gamını çeker yavrum. Allah seni yoktan var etti ki Hakka ibadet edesin diye. Madem ki varsın Allah kulu ol. Hayalı, vergili, cömert ol. Günlerini yemek ve uyumakla geçirme. Sabah ve akşamlarını Allah zikriyle yaşat. Hele sabah aydınlığında çok uyuma yavrum. Nefsini oburluğa alıştırma.

Sana gün batarken uyumak iyi gelmez akşam olmadan yatmak haramdır

Allah Resûlu (s.a.v.) "ikindi ile akşam arası uyuyan uyandığı zaman aklı başında ise sadaka versin" buyurmuşlardır.

Yavrum; sakın yalnız başına yolculuk yapma. Tek başına yolculuk sana tehlike getirir. Elini yüzüne koymak uğursuzdur uğursuz. Bilgi erenlerden ilim dersi al. Gece aynaya bakmakta hatalıdır. Gündüz yüzünü görmek istersen bakabilirsin.

Evin ıssız ve loş ise yanında bir yoldaş bulundurmalısın. Elini çenenin altına koyma. Bu hareket hal ehli katında buz gibi soğuk düşer sakın katarda gördüğün hayvanlar arasına girme Allah'tan mevki ve şerefinin artmasını istiyorsan gece gündüz duadan ayrılma cihanda ömrünün artmasını dilersen yürü gizli gizli iyilik yap, iyilik.

Dilencilerden ekmek kırıntıları satın alma çünkü bu alış veriş yoksulluk getirir. Evinden örümcek ağlarını temizle onların içeride kalması bereketi kaçırır ölçüsüz masraf edip de kurumuş olan yaranı tazeleme, elinin yetişe bildiği şeylerde darlık çekme. Madem ki öğüt alabilirim diyebiliyorsun yolda sakın aksaklık etme.

Bir gün yüz suyunu kayıp etmemek için sakın, dünyada az günah işlemeğe bak. Allah daima, kötü işlere ve günahlara yönelmiş olanların rızklarına noksanlık verir. Rızk, yalancılık yüzünden eksilir. Yalancının sözünde güzellik olmaz. Çok uyku yoksulluk getirir yavrum. Az uyu, daha çok uyanık kal. Geceleri çıplak yatanların kısmetleri eksilir.

Ayakta su dökmek hem fakirlik, hem de çok keder ve ihtiyarlık getirir. Gusletmeden bir şey yemek çirkin düşer. Bu hareket herkes yanında ayıp sayılmıştır. Allah'tan nimet bekliyorsan ekmek kırıntılarını ayak altına dökme. Gece evini süpürme, süprüntüyü de kapının ardına atma. Babanı ve anneni kendi adlarıyla çağırırsan, Allah nimeti sana haram olur.

Her çöple diş karıştırırsan yoksulluğa, ziyana uğrarsın. Elini asla toprak ve balçıkla yıkama, el yıkamak için temiz bir su ara. Oğlum; kapı eşiğinde fazla oturma. Bu hareket rızk eksikliği getirir. Sık sık kapıya dayanıp durma. Daima böyle huylardan uzak ol. Ayak yolunda yıkanıyorsan bil ki vaktini boşa harcıyorsun.

Elbiseyi üstünde iken dikmek doğru değildir. Allah erenlerinden edep öğrenmelisin. Yüzünü eteğinle temizlersen ey derviş rızkın çok eksilir. Pazara geç git, erken dön. Çünkü oraya gitmekten hiçbir fayda göremezsin. Lambayı üfleyerek söndürmek iyi değildir. Lamba isinin, dimâğa gitmesine yol verme. Başkasına ait tarakla saçını tarama. Kendi tarağınla taramak daha hoştur.

Ey sâlik bir söz diyem ki sana haktır
Kim işitir ol sözü ol hak kulaktır
Gerekmez aşıka keşfü keramet
Ki bu aşıka bir tuzaktır.

Sünbül Sinan (k.s.)

AKIL VE İLMİN ALÂMETLERİ

Ey aziz, akıl ve bilgi sahiplerinin dört şeyden uzak durmaları gerekir;

Akıllı ve bilgili kişi, işini beceriksizlere ısmarlamamalı, değersizlere de iyilik yapmamalı. Aklın varsa kötülüğe heves etme, mademki göçeceksin eli boş gitme. Yumuşak huylu ve aydın gönüllü olan, bu zamanda dertsiz yaşar. Dünyada herkesten ileri geçmek istersen, tuz ve ekmek dağıtmakta eli açık ol.

Ey oğul, bu zamanda adalet göstermek istiyorsan, buyruğun altında olanları iyi koru. Verdiği öğüdü bizzat tutan, bunu başkalarına da dinletebilir. Kendi sözüyle amel etmeyen kimsenin sözünü, başkaları da dinlemez. Ey akıl sahibi: Şeri'ât kapısında çirkin gözüken ne varsa, onun etrafında dolaşma. İşinin baştan başa doğru gittiğini görmek istersen de kendi isteğine göre hareket etme.

Ey çok kitaplar okuyan
Sen mi tutarsın bana dâk
Okur isen Sırru âyan
Aşkdan oku bir varak

Yunus Emre (k.s.)

ALLAHU TEÂLÂ'YI ZİKİR

Ey oğul, eğer adalet ve ihsanından haberin varsa daima Allah'ı an. Geceyle gündüzü Allah'ı anmakla yaşat,günlerini gafletle geçirme.

Allah zikri, bu ruhun gıdası,bu yaralı gönlün merhemidir. Allah zikri, sana can yoldaşı olduktan sonra, nasıl köşk ve saray hevesinde olabilirsin?Allah'ı unuttuğun anda şeytanla yoldaş olursun. Ey iman ehli, Allah zikrini dilinden bırakma ki iki alemde kuvvet ve şeref bulasın. Zikirde önce ihlâs gerekir. Samimi olmayan zikir nasıl dürüst olabilir?

Dil beytini pâk iden

Dervişi ankâ iden

Âlemi lâhûte giden

Mevlâ zikridir,zikri.

M. Nureddini Cerrahi (k.s.)

NEFİS İLE MÜCADELE

Nefsi ancak dört şeyle terbiye etmek mümkündür. Ey aziz, söyleyeyim de hatırında tut; Sûkut hançeri ve açlık kılıcı ile yalnızlık mızrağı ve uykusuzluk silahı. Kim bu silahları kuşanmamışsa nefsi asla felah bulmaz. Gönlün Allah 'ı anmaz olunca, melûn şeytan sana dost ve yoldaş olur.

Şeytan dünyayı, dünya ehline süslü gösterince, onlara yağlı ve tatlı lokmalar gelir. Altın ve gümüş sevdasında olanın ceza gününde işi pek zorlaşır. İşi, ahireti düşünmekten ibaret olanlar için, Allah'tan bol ihsanlar vardır. Dünya malı, düşkün olanlara, ahiret günahtan sakınanlara verilmiştir. Ey kardeş, Şeytan sana düşmandır, O senin boynunda ateşten tomruk görmek ister.

Yüzünü dünyaya çevirmiş olan zavallı ahiret aleminden ne nasip alabilir ki ? Ey oğul, Allah'ı anmakla meşgul ol, gûlyabani gibi halktan uzaklaş.

Dünyayı terk, nefsin zühdüdür.

Ahireti terk, kalbin zühdüdür.

Kendini terk, rûhun zühdüdür.

Terki terk de ariflerin zühdüdür.

Hallâc-ı Mansur (k.s.)

DERVİŞLİK ve DERVİŞLERLE MUHABBET

Eğer aklın, ilmine yakın ise derviş ol, dervişlerle otur.

Dervişlerden başkalarıyla düşüp kalkma, elinden gelirse onların gıybetinde bulunma. Dervişler sevgisi, cennet anahtarıdır. Onların düşmanları lanete layıktır. Dervişin libası, abadan başka bir şey değildir. O, murad ve boğaz peşinde koşmaz. Nefsin başına ayağını koymayan yiğit, Allah katına nereden yol bulabilir? Tembellikten kurtulan herkes, nefsinin arzularını yenen bir sultan olur.

Allah yolunun erenleri, saray ve bağ sevdasında değillerdir. Onların gönlünde dert ve dağdan başka bir şey yoktur. İstersen sarayını göklere yükselt,sonunda toprak altında gaib olup gideceksin. İster Rustem gibi kudret ve şevketin olsun, yeri Behrâmı-Gûr gibi mezar olacaktır. Keyhusrev gibi uzun yıllar saltanat sürsen de, sonunda yine bir mağaranın içinde kalacaksın. Ey oğul, ahiretten gafil olma, bu dünya varlıklarına o kadar sevinme.

Cihanın belalarına karşı sabırlı ol, nimet zamanında Allah'a şükret.

Hayıf benim bunca geçen ömrüme,
Dervişlik ne güzel sultanlık imiş.
Hu deyince sâfâ verir gönlüme,
Dervişlik ne güzel sultanlık imiş.
Yunus Emre (k.s.)

DÜNYEVİ ZEVKLERİ TERK

Dünyada ömür beş günden fazla değildir. Sonunu düşünmeyen kimse gafildir. Dünya zevklerinden uzaklaşmak, gönül sahiplerinin eteğine yapışmak demektir. Nefsinin zevk ve arzuları peşinde koşma, geçici aleme sevgi bağlama! Akıbetin ölüm olduktan sonra, ölüm acılarını çekmenin sana ne faydası var?

Can, teninden gidecek kemiklerin, toprak olacaktır. Sana, canını vermekten başka çare yoktur. Gideceğin yolun haydudu da, o küçücük nefsi emmâreden başkası değildir.

Gaflet uykusunda yatar uyanmaz
Kalp gözü kapalı câhilan çoktur.
Hak sözü dinlemez,asla inanmaz,
İçi kafir dışı müslüman çoktur.
Genç Abdal (k.s.)

SUSMANIN FAZİLETLERİ

Ey kardeş! Sen hakkı arayan bir kardeş isen, Allah buyruğundan başka bir konuda ağzını açma. Eğer hiç ölmeyecek olan Allah'a dair bir bilgin varsa, ağzına sûkut mührünü vur. Oğlum: Öğüt dinle, kurtuluş istiyorsan dilini tut. Çok konuşanların, göğüslerinin içindeki kalpleri hastadır.

Akıllıların adeti sûkut, cahilin adeti unutkanlıktır. Gıybet ve yalancılıktan ziyade sûkut gereklidir. Daima konuşmaya düşkün olan insanlar, ahmaktırlar. Kardeşim! Hakkı övmekten başka söz söyleme. Doğru sözü de halkı kötüleme yolunda sarf etme. Düzgün söz söylemeye düşkün olanların ne hünerleri varsa, hepsi yağmaya gider. Çok konuşmak, kalbi beden içinde öldürür. O sözler isterse Aden incisi olsun.

Sanatlı söz söylemeye çalışanlar da gönüllere ızdırap verirler. Git dilini ağzının içine hapset, haktan hiçbir şey bekleme. Kendi ayıbını görebilenlerin ruhlarında bir kuvvet belirir.

Erenler nazarında sofilik satmayalar
İhlas ile bu aşka riyâyı katmayalar
Tatlı sözler söyle sen şirinlikler eyle sen
Sohbetlerde Yunus'û hergiz unutmayalar.

Yunus Emre (k.s.)

ŞÜKRÜN ANLAMI

Ey oğul bunu dinlerken hatırında tut. Dört şey, dört şeyle tamam olur. Kişinin ilmi aklıyla olgunlaşır. Niyet de fiil ve amel ile güzelleşir. Dinin, kötülüklerden sakınmakla kemal bulur. Nimetin de şükür ile bollaşır.

Kulun olgunluğu dinde görünür. Sanatı züht, adeti ibadet olur. İlim aklın erginliğinden doğar. Senin amelsiz niyetine de kimse bakmaz. Şükür, nimete büyük kemal verir, gafilleri yola getirir.

Şükretmemek, nimetin elden gitmesine sebep olur. Şükredenlerin kazancı da nimet bolluğudur. Akılsız kişi, ilimden bir fayda elde edemez. Akılsızlar yanında oturmak gerekmez. Ey oğul' Akılsız ilim ziyandır. İlim bir kuş ise, akıl onun kanadıdır.İlim sahibi olupta amel etmeyen, akıl yolundan uzaklaşmış olur.

"Şükrün hakikati odur ki nimeti veren itiraf edile, kalben biline, söz ile de söylene."

Abülkâdir Geylâni (k.s.)

HAYRIN FAZİLETİ

Allah'ın kahrından güven bulmak istersen gizli sadaka ver. Hiç şüphesiz, hayır işlemeyi adet edinenlerin ömürleri artar. Halka iyilik yapanları, insanların en şereflisi bil.Halk arasında, insanlara zararlı olanlardan daha kötüsü yoktur.

Ey din sahibi Müslüman! Allah'ından kork. Uygunsuz aklından utan. Allah'tan korkmayanda din yoktur. Ahiret kaygısı çekmeyenler de akılsızdır.

Oğlum! İmanlı kişi isen takva ehli ol. Allah azabından korkun, yoksa kafirsin. Takvasız adamda iman, imansız kişide de ihsan olmaz. Hidayete ermemiş kimselerde, tövbe düşüncesi olmadığı gibi tahkik ehli olmayanlarda hakkı göremezler.

İlmi olmayanları amelsiz bil, hilmi (yumuşak huy) olmayanlar ise gerçek müslüman değildirler.

"Altı yerde dünya sözü ile meşgul olmak otuz senelik makbul ibadeti bâtıl eder;

Mescidde, İlim meclisinde, Cenaze merasiminde, Mezarlıkta, Ezan vaktinde, Kur'ân okunurken"

Mevlânâ Câlaleddini Rumi. (k.s.)

MİSAFİR ve KONUKSEVERLİK

Kardeş, misafiri hoş tut. Konuk Allah vergilerinden bir nimettir. Konuk, rızkını beraberinde getirir. Sonra ev sahibinin günahını götürür.

Oğlum, sende yiğitlik, akıl ve idrak varsa misafirin değerini bil. Misafire karşı ikramlı ol. Kafir bile olsa, git hemen kapıyı aç.

Elif okuduk ötürü
Pazar eyledik götürü
Yaradılmışı severiz
Yaradandan ötürü.

Yunus Emre (k.s.)

CÖMERTLİĞİN FAZİLETİ

Kardeş,cömertliğe çalış cömertliğe ki, şiddetten sonra kolaylık bulasın.

Daima eli vergili ol, çünkü cömert cehennemlik olmaz. Cömert adamın yüzünde nur ve safa vardır. Çünkü cennette yoldaşı Hz. Mustafa'dır. Yüce Allah cennetin kapısına , burası cömertler yeridir diye yazdı. Cömertlerin cehennemle işi yoktur. Cimrilerin yeri de ateşten başka bir yer olamaz. Bil ki pintilerin sanatı akılsızlıklarıdır. Pintiyi cehennemde Şeytanın yoldaşı bil.

Cimri asla cennet yüzü göremez. Belki de ona cennetin kokusu dahi erişemez. Adına cehennem dedikleri yer, kibirlilerle cimrilerin durağı olacaktır. Oğlum, İnsanlıkla şöhret kazan, kibirden pintilikten uzak dur. Cömert ol, alçak gönüllülüğe alış ki kalbinin yüzü parlak ay gibi olsun.

"Bir kimse nefsini feda ederek Allahu Teâlâ'ya yakınlık kazanırsa, Allah onu nefsin saldırısından korur."

Zünnûn-ı Mırrî (k.s.)

ÖFKENİN ZARARI

Dört huydan vazgeç ki, cehennem ateşi seni çok yakmasın.

Sana dünyada ömür zevki lazımsa daima öfke ve sertlikten sakın. Eğer huyun halkın ahlâkına uygun gelmiyorsa onların gidişine uyman gereklidir. Eline geçmeyen şeyler için gönlünü, kanaatten ayırma. Can kulağını bu öğüde çevir. Kardeşim:Devlet ve ikbale güvenme.

Öğütçünün bu sözlerini aklında tut. Kazadan kaçınmak fayda vermez. Karşına her ne çıkarsa razı ol.

Dostlarıyla müttefik geçinenler, bütün gönül muradlarına ermiş olurlar.

"Nefs,övüldükçe kirlenir, zem edildikçe temizlenir."

Ali Havvas (k.s.)

KANAAT'İN FAZİLETLERİ

Oğlum, her ne kadar fakirlikten daha acı bir şey yoksa da sen yine de kanaatla geçin. Her seher vakti kalk, günahlarını tövbe et. Bugün elinde olan fırsattan faydalanmaya bak. Dostlarının arkasından konuşma, şeytandan başka kimseye lanet okuma. Alemde günler tazelendikçe günahlardan tövbe etmek yolunu tut.

Allah'tan korkmayanı, Allah her şeyden korkutur. Elinden geldiğince zavallıların dileklerini yerine getir ki, Allah da senin muradını versin. Elinde ki varlıkların hepsi iğretidir. Senden geri kalacak bir şey varsa o da acılarındır. İğreti şeyleri geri vermeli. Hiç kimseyi gördün mü ki, altınlarını yanında götürsün? Ey güvenli! Dünyanın kazancı nedir? Dokuz arşın bez ile bir parça toprak.

Allah yolunda ne verdinse, öz malın odur. Geri kalan ancak canının belasıdır. Herkim Allah'ın verdiği az şeye razı olursa, dileklerinin yargıcıda Allah olur. Dünya fani bir ev gibidir, Yiğitsen ondan geç. Yine bu dünya bir köprüye benzer, yüzünü yola çevirdiğince üzerinden aşmaya bak. Köprü üstünde ev yapan adam akıllı değil, belki bir divanedir.

Allah'tan zenginlik dilemek uygun düşmez. Çünkü zenginlik, iman ehline azap ve ıstırap getirir. Fakirlik ve dervişlik , müminin şifasıdır. Çünkü o hayatta safa vardır. Mal ve evladın nazarında göz nuru gibi, sevgili ise de manen birer düşmandırlar. (Mallarınız, çocuklarınız sizin için birer fitnedir) meâlindeki ayeti hatırında tut. Bu cihanın mal ve mülkünü rüzgar farz et. Aşk yolcusuna dünya varlığının faydası yoktur. Onda asla yokluk düşüncesi yer bulmaz.

Allah aşkıyla gönlü saf olana, bir lokma, bir hırka kafidir. Mal artırma sevdasında olan, saadet ehli erenlerden uzak yaşar. Allah erenleri, canlarını feda ettiler ama hikmet atını Süreyya yıldızına sıçrattılar. Hak yolunda bütün varlıklarını feda etmezsen, sana gerekli olan şeyleri nereden elde edebilirsin?

"Kanaat sahibi olmak, rahatlık doğurur."

İmam-ı Şâfi (r.a.)

HAYIR İŞLEMENİN FAZİLETİ

Hayır işlersen onu elinle yap. Malından fakirlere, dervişlere hisse ayır. Kendi elinle verdiğin bir akça, senden sonra verilecek yüz akçadan daha değerlidir. Elinle verdiğin bir taze

hurma, senden sonra (ruhun için) verilecek yüz miskal altından daha makbuldur. Bağışladığın şeyden, açlıkla elden ayaktan düşsen bile, geri dönme.

Bu döneklik, tıpkı kusan bir adamın dönüp tekrar kusmuğunu yemek istemesine benzer. Bu iğrenç hale kim razı olur? Baba, oğluna bir şey bağışlarsa ondan geri istemesi yaraşır mı? Oğlum; Mal ve altında sevinç arama. Hele birisine bağışladığın şeyden bir daha bahsetme. Dünya sevinci baştan başa kederdir. Onun neşesi arkasında matem vardır. Kur'an'dan ferahlama* emrini dinle. Dünya sevinç yeri değildir. Dikkat et. Allah çok sevinçlileri sevmez. Bu sözü üstatlardan öğrendim. Eğer Allah'ın verdiği nimetlerden sevinirsen bu yerinde bir sevinçdir. Ancak dünyadan ferah ve neşe aramak hatadır.

*ayetin tamamının meâli:

"Karun, Musa'nın kavminden idi. İsrail oğullarına zulmetti. Ona anahtarlarını kuvvetli ve gürbüz adamların bile kaldıramayacağı kadar hazineler verdik. Kavmi Ona -ferahlanma! Allah ferahlananları sevmez- dedi. (kasas-76)

Miskin yunus dostu severim deme
Dostu seven aşıklar mülkünü elden kodu
Yunus emre (k.s.)

AFİYETİN MANASI

Ey aziz, belâdan kurtulmak için iki şeyden el çekmek gerekir. Git dünya ve nefisten elini uzak tut ki belaların seninle bir işi olmasın.

Hırs ve tamah hastalıklarına tutuldunsa sana her taraftan bela yüz gösterir. Para sevdasında olmayan kişi her nerede olursa olsun selametledir. Ey oğul, nefis ve dünya kaydından kurtul ki beladan da tehlikeden de uzak kalasın. Nice kimseler var ki, zavallı nefisleri yüzünden belaya uğramış, arıklaşmıştır. O nefis belasından değil midir ki, zavallı muradsız kuş gelip avcının tuzağına düşer.

Ey oğul, gönül hoşluğu ile yaşamak istiyorsan, cihanın varıyla yokunu eşit say. Hakkın kabir ve azabından korkusuz yaşama, her mümini incitmek sevdasını gütme. Belâda hiç kimseden yardım isteme, çünkü Allah'tan başka feryatlara yetişen yoktur. İncittiğin kimselerden özür dile ki hesap yerinde sana düşman kesilmesinler. Nimetler ıssı Allah dan yardım dileyenler, o zenginliği kanaatda bulabilirler.

Gelsin mârifet alan
Yoktur sözümde yalan
Emmâreye kul olan
Hayrı şerri seçer mi?
Üftâde (k.s.)

AKRABA ZİYARETİNİN FAZİLETLERİ

Git hısım ve akrabanı ara, onları ziyaret etki ömrün artsın. Yakınlarından yüz çevirenin , şüphe yok ki ömrünün bereketi kaçar.

Akrabasından uzak kalanlar bir gün, bedenlerini akreplere azık ederler. Hısım ve akraban kötü kimselerden dahi olsa,aile ocağına ilgisiz kalmaktan daha kötü bir hareket yoktur. Hısımlarına yabancı kalanların adları, kötülükleri yüzünden dillere destan olmuştur.

ŞEYTANLIK ALAMETLERİ

Dört şey şeytan işidir. Bunları ancak Allah'a yakın olanlar bilebilir.

İnsanın aksırması şüphesiz şeytan işindendir. Burun kanaması da insana açık düşman olan şeytanın işlerindendir. Esnemekle, kusmak da şeytan işlerindendir. Yavrum onun şerrinden emin olma.

İKİYÜZLÜLÜK VASIFLARI

Efendi, iki yüzlülerden uzak dur. Bil ki, onların durağı cehennemdir. Münafıkta apaçık üç alamet vardır. Bu sebeple Allah'ın kahrına uğramıştır;

Vaadleri hep yalan, hep uydurma ve kuru laftan başka bir şey olmaz. Müminlere az yardım gösterir, emanete hıyanet ederler. İki yüzlülerin sözlerinde vefaları yoktur. Bundan dolayı, yüzlerinde nur ve safadan eser olmaz. Münafıkı güvenli bir adam sanmayın. Tohumu yer yüzünden yok olsun (köküne kibrit suyu).Yavrum, aman iki yüzlüden kendini koru. Onu öldürmek için kılıcını bile.

Münafıkla yoldaşlık edenin yeri kuyunun dibinde olur.

ÖMRÜ KISALTAN ALAMETLER

İnsanın ömrünü beş şey kısaltır. Mademki dinliyorsun, bunları hatırında tut ey aziz; Bu beşten biri ihtiyarlıkta muhtaçlık, ötekilerde gariplik, uzun zaman hastalıktır. Bununla beraber ölülere bakanlarında şüphesiz ömürleri eksilir ey oğul. Beşincisi de düşman korkusudur. Bunlar ömre ziyan verir.

Çünkü düşman korkusu çekenlerin işleri başka türlü olur. Düşmandan korkma, Allah'tan kork ki Allah seni her şeyden korusun.

ÖMRÜ UZATAN ALAMETLER

İnsanın ömrü dört şeyle uzar. Ey aziz can, bu öğüdü dinle; Birincisi güzel ses dinlemek, ikincisi ay gibi güzel yüzler seyretmek, üçüncüsü malından canından kaygısız yaşamak. Bunlar insanın ömrünü arttırır.

Hele işi gönlünün isteğine uygun olanın, ömrüne bereket çöker.

DOĞRULUK VE EMANET

Dört şey Hakkın kerametlerindendir. Mademki benden ders alıyorsun iyi öğren;birincisi sözlerinde doğruluk, ikincisi emaneti korumaktır. Bunu iyi anla ; cömertlik Allah'ın kerametlerindendir. Gözünü kötü şeylerden sakınmayı da Allah'ın bir lutfu bil. Elinden geldikçe madrabaz ve muhtekirden kaç. Çünkü onlar Allah düşmanıdırlar.

Ve bu dört meziyeti kime vermişse O, kötülüklerden sakınan müminlerden olur. Halk yanında senin sırlarını açıklayan cahil ahmakla yoldaşlık etme. Hele vergi ve zekata mani olanlarla namazını gafletle kılanlara yaklaşma. Böyle kimselerden daima sakın ki, cihanda çok ızdırap çekmeyesin.

SÂADET ALAMETLERİ

Dünyada üç şeyi adet edinenler cihanda bahtiyar ve talihli olurlar.

Başa kalkmadan hayır işleyen,kendini Allah rahmetine layık kılar. Daima başkalarını kusurunu gören, bir gün rüsvaylık içinde ağız açamaz olur. Her kimi uygunsuz yolda görürsen başını doğru yola çevirmeye bak ki sevap kazanasın. Zahmet ve meşakkatini halktan uzak tut. Sakın kimseye angariye yükleme.

TALİHSİZLİK ALAMETİ

Talihsizlik nişanı dört şeydir. Aydın gönüllü isen bunları aklında tut; ahmağa fikir danışmak, cahile para vermek talihsizliktir. Dostların öğütlerini dinlemeyen kafasız, hakikatte bir talihsizdir. Dünyadan ibret almayan bahtsız cihanın nefretini kazanmış olur. Ahmakla meşveret eden zavallıyı, melun şeytan yolunu şaşırmış köpeğe döndürür.

Malını cahillere teslim eden insan nasıl mesut olabilir? Ahmağın eline para geçince bol bol harcayarak telef eder. Ahmak, dosttan öğüt dinlemez. Cehaleti yüzünden de ipini koparır gider. Ey delikanlı; zamaneden ibret al ki ahmaklar sırasında sayılmayasın. Akıldan haberi olanların nazarında bahtsızlık, yolunu şaşırmak demektir.

DÜŞMAN KAZANMAK VE BORÇLANMAK

İnsanı düşkünlüğe uğratan dört şeydir. Ey hak sever, sana söyleyeyim de kulak ver. Çok düşman hesapsız borç, sayısız iş, kalabalık aile. Yazıklar olsun borca batmış olan o miskine ki, her an kaygıdan kan içmektedir. Düşmanı çok olanlarında daima aydın gözleri bulanık olur. Hele çok iş yüklenenlerin dünyada işi gücü feryat ve şikayettir.

AHMAKLIĞIN ALAMETİ

Bil ki, ahmak kimsede üç alamet vardır. Birincisi Allah'ı anmaktan gafil yaşar. İkincisi çok konuşma adeti vardır. Sonra da ibadette tembeldir.

Yavrum; ahmak ve cahil olma. Allah'ı anmaktan bir an bile vazgeçme. Allah zikrinden gafil yaşayan, ahmaklığından çıkmaz bir yola sapmıştır. Allah buyruğundan asla boyun eğme. Borç için hür bir adamın eteğine yapışma.

Oğlum, batıl ve haksız bir adama itaat etme. Erenler akçasını ahmaklara dağıtma. Görünür görünmez kazadan şikayet etme. Herkesi yüksek tut, alçak görme. Elini mahrem olmayan şeylere uzatma. Yetim malı tarafına da el açma. Elinden gelirse sırrını dostlarına açma. O dost bizzat kendin bile olsan yine söyleme. Azizim , hür ve mesut olmak istersen, idrakin varsa tamahsız yaşa.

Ömür bahçesinin gülü solmadan
Uyan hey gözlerim gafletten uyan
Ecel bir gün bize devran dönmeden
Uyan hey gözlerim gafletten uyan

Yunus Emre (k.s.)

TAKVANIN ALAMETİ

Takvalı kişi de üç alamet vardır. Takva ehli ile hidayete ermemiş insan arasında nasıl nispet olabilir?Takvalı adam, kendini kötü işlere sürüklememesi için yaramaz yoldaştan sakınır. Sonra pek az yalan söyler. Yalancılık yolundan kenara çekilir. Takva ehli, bir gün harama düşmeyeyim diye en temiz ve helal şeylerden bile pek az nasip alır.

FASIKIN ALAMETİ

Fasıkın (günahkarın) tabiatında üç türlü kötü huy vardır; birincisi kalbinde fesat sevgisi. İkincisi, Mesleği daima Allah kullarını incitmektir. Üçüncüsü ise, kendini daima doğru yoldan uzak tutmasıdır.

BAHTİYARLIĞIN ALAMETLERİ

Dört şey bahtiyarlık alametidir. Bu dört nimete ermiş olanlar aziz olurlar. Talihli olmanın delili soy temizliğidir. Soysuzlar taç ve tahta layık değillerdir. Talihliler daima doğru düşünceli olurlar. Kötü fikirli insan daima azap çekmeye mahkumdurlar.

Allah azabından korkusuz yaşayanlar mümin değil, mutlak kafirdirler.

SÛKUT VE CÖMERTLİĞİN ALAMETLERİ

Dört şeyden dört şey çıkar. Ey aziz bu nukteyi benden dinle de hatırında tut.

Sûkutu adet edinen emniyette yaşar,bir düşüncesi olmaz. Sana selamet gerekse sûkut et. Ancak iyiliğini açıklayanlar emniyet e olurlar. Yiğit cömertlikle yücelik bulur. Şükür nimeti arttırır. Cömertler daima yücelik bulurlar. Nimet şükürle bollaşır. Sakin ve sessiz yaşayan insan, sırtına bir selamet hırkası giymiş olur.

Daima güvenlikte kalmak istiyorsan, git cihan halkına iyilik yap. Her kim cömertlik ve kerem huylarını adet edinirse, halk arasında saygı görür. İyilik veya kötülük yapan herkes, iyi bil ki bunu kendi nefsine yapmış olur. Ey kardeş Allah kulu ol, elinden geldiğince cömert ve sevgili ol. Cimrilerin miskinliğinden sakın ki seni cehennem ateşi yakmasın.

CİMRİLİĞİN ALAMETLERİ

Cimride üç alamet vardır. Söyleyeyim de hatırında sakla. Ey dost; ilk önce dilencilerden çok korkar. Sonra açlık belasından titrer.

Yolda tanıdıklarından veya akrabalarından birisine rastlarsa hemen merhaba diyerek hızla uzaklaşır. Onun ekmeğinden kimseye fayda yoktur. Sofrasından da insana pek az nimet ulaşır.

KATI KALPLİLİK ALAMETLERİ

Katı kalplide üç alamet bulunur. Bunları görünce yüz çevirdim. Zayıflara karşı sitem ve cefa eder. Aza, çoğa kanaat etmez. Onlara ne kadar çok öğüt versen de katı kalplerinde bir tesir bırakmaz. Utanma duygusu olmayanın karşısına bir dilekle gitme.

Yaşamak için dünyaya tapmış kimseleri de ölülerle birlikte say.

YOKSULLUK VE SABRETME

Ey oğul fakirlik nedir bilir misin? Haberin yoksa sana anlatayım. Fakir, abası altında yoksul yaşarsa da kendini halka karşı nimet sahibi gösterir. Aç olur, tokluktan dem vurur. O kendi düşmanıyla nasıl dostluk edebilir.

Her ne kadar arıklamış,bitkin ve dermansız da olsa yine bir ibadet vaktinde yoldaşlarından geri kalmaz. Yoksulluğunu kimseye açma. Bu gün ki mihneti yarın da çekme. Gam çekme, yarın sana can verecek olan Allah , nihayet senden bir ekmeği de esirgemez. Daha ne kadar karınca gibi tane taşıyacaksın. Erkek ise yoksulluğa mertçe katlan. Eğer tevekkül üzere zafer bulabilirsen Allah sana kuşlar gibi rızk verir.

Fakir insan Allah'ın kendisine verdiği bir dilim mayasız ekmeğe bile şükreder. Zengin önünde kemer gibi kıvrılma ki nifakçılarla dost olmayasın. Hak yolcusuna halkın dedikodusundan sıkılmak düşüncesi, yırtık abadan arlanmak korkusu yoktur. Şan ve şöhretten zevk duyan kimseyi has kul sanma, belki o bayağı bir adamdır. Gönlünde süs, saltanat sevdası olmadıktan sonra at ve eğer kaygısı nereden olsun?

Gönlünün yüzünü hava ve hevesten çevirdikten sonradır ki Hakkı bulduğuna inanabilesin.

"Faki elinde hiçbir şey olmayan değil, dediği olandır."

Abdülkâdir Geylâni (k.s.)

OLGUN AKLIN DELİLLERİ

Dört şey herkes için iyidir. Sana söyleyeyim de aklında tut Ey aziz. Birincisi iyilik yapman, ikincisi aklını başına toplamandır. Üçüncüsü sabırlı adamlarla düşüp kalkmak ve sonuncusu da halka saygı göstermek görevini yerine getirmektir.

İMANIN ALAMETLERİ

Biricik yavrum, imanın temeli altı şeydir. Can ve gönülden dinlemek istersen bunları sana söyleyeyim. Bu altı temelden üçü yakîn, havf ve reca ötekilerde tevekkül, muhabbet ve hayadır. Yakîn nuru kimin ruhunda parlarsa o iman ehli ve aydın gönüllü olur. Canında Havf (Allah korkusu) olmayanın imanı zayıf olur yavrum.

Allah korkusu çekenlerin amel defteri temiz olmasa bile korkma. Allah rahmetinden ümit kesme. Allah'a tavekkülü olmayanın vay haline, diye ağlasan yeridir. KALBİNDE Allah muhabbeti olmayanın amelinden dolayı kazancı rüzgardan başka bir şey olmaz. Ey kul, Allah'a sevgi besle ki azabından uzak kalasın. Kardeşim: Haya imandandır. Utanmazlar şeytan zümreleridir.

Kötülüklerden sakınan iman ehli isen, günahtan sakınanların dostluğunu iste.

TECRİD (DÜNYADAN EL ÇEKME)
VE
TEFRİT (VARLIKTAN UMUT KESME)

Sana gönül safası lazımsa tecride çekil. Dünyadan el çek, aklın varsa nazar ehli ol.

Oğlum; tecrid davadan vazgeçmektir. Tefritin manasını da anlatayım. Senin anlayacağın, tecridin aslı arzuları terk etmek belki, bütün zevklerden el çekmektir. Arzuları ne zaman top yekün atarsan o vakit tefridde eşsiz bir insan olursun. Bütün varlıklardan umut kestiğin zaman ancak tefridden bir fayda görebilirsin. Bütün güvenle Allah'a sarıldıktan sonradır ki, canın mutlak tefride ermiş olsun.

Ahireti kazanmak için dünyadan el çek. Sırtından o süslü elbiseyi soy. Saadet yüzünden bu makama erişirsen tecrid ehli olursun vesselam. Git dünya bağlarından kurtul, daima tek başına kal. Başlarda oturmak istersen toz gibi (alçak gönüllü) ol. Kibir , benlik, kendi fikrini beğenmek gibi boş şeyler etrafında dolanma. Kendi değerini bil, hercai olma.

Kömür ocağı etrafında dolananın üzerini kara bulaşır. Attara yakın olana da güzel kokular siner.

Yavrum; iyi adamlarla düş kalk. Kalleşlerden, kalenderlerden uzak kal. Zalim tarafına meyil gösterme azizim. Onlara uyarsan sende o bölükten olursun. Ey fakir, yürü, zulüm ehlinden uzak kaç ki, keskin ateşte yanmayasın.

Zalimin yoldaşlığı tıpkı ateşe benzer. Çünkü halkı incitir. Sert ve dik başlıdır. İyi insanlar meclisinde iyi ahlâklı, kötülerin yanında da kötü huylu olursun. İyilerle sohbet eden Allah'ın has kullarıyla yakın olur. Yavrum şeriat yolundan ayrılma. Dala yapışırsan kökü de bulursun. Şeriat yolundan dışarı ayak basarsan, sapkınlığa , ıstıraba düşersin.

Sapkınlık yoluna giren, cehalet yüzünden dinsizliğe doğru gider. Hakkı ara, batıl işten uzaklaş, cömertlik ve insanlıkla şöhret kazan. Doğru yolu bulamayan, ahiret azabında ebedi kalır. Kardeş, şeytanın yolunda yürüme ki hor ve kepaze olmayasın. Hakikat yoluna giren, gece gündüz Allah korkusu içindedir.

Yavrum nefsinin arzularına uyma ki, yarın cehennem ateşi içinde horluk çekmeyesin. Nefsin istekleri arkasında gitmek ahmaklık, ona bağlı olmak da sapkınlıktır. Kötü nefsin işi, daima şer ve fenalıktır. Nefisçiğinle yapacağın savaş, en büyük savaştır. Yürü, nefsinin istemediği şeyleri ara. Bundan daha uygun kulluk vazifesi yoktur. Yavrum, nefsin boğazını arzulardan kesmelisin ki gerçek müslümanlığın yüzünü görebilesin.

Nefis düşkünü nasıl müslüman sayılabilir ki? İman ışığı nasıl böyle bir insana yoldaş olabilir? Kendini beğenen Allah'ı göremez. Allah nuru ona nasıl kılavuz olabilir? Nefsinde ki putları kır, belinden zünnarı çıkar ki, müslümanlar bölüğünden olasın. Nefsini heveslerden geri çevirebilirsen, din ve dünyaya ait dileklerine erebilirsin. Nefsinin arzularını koyuveren müslümanın yeri nasıl cennet olabilir?

İblis, nefsinin havasına kapılmış olanların burunlarına yular takar. Ancak nefsini sindirebilenler, şeytanı meclislerinden kovabilirler. Nefsini sabır okuyla öldürdün mü, şeytanın

yolu asla semtine uğramaz. Yavrum, şarap kadehini ağzına bulaştırma! Allah'tan utan. O ateş renkli suyu içme, taşı bile yakan o ateşten kork.

Hakkın (yapma!) dediği her şeyden uzak ol, yakın geldinse ondan uzaklaşmaya bak. Yavrum namus ve şeref istiyorsan, Allah'ın yasak ettiği şeylerden uzaklaşmalısın. Allah'ın nehyettiği şeylerin çevresinde dolaşanlar,onun gazabından nasıl güvenli yaşaya bilirler? Gönlünü Allah'a yakın bulundurmak için çalış ki, ayağını çamurdan çıkarasın. Kalbin Allah katında yer bulunca , git gönlünün isteklerini haramdan koru. Sana bir makam gerekse hizmet yolunu tut, hizmete yakın ol ki mevki bulasın. Hizmet ehli olmayan mevki bulamaz. Hizmetsiz kişi nimetsiz kalır.

"Tecrid hükmen dünya ve ahirete ait zaman mefhumlarını unutmaktır. hal olarak dünya ve ahiretten geçmektir."

Abdûrrâhim -i Mağribi (k.s.)

DOSTLUĞUN AFETİ

Yavru, dost sana zararlı olursa öyle bir dosta heves etme, vazgeç. Herkesin yanında, seni açıkça kötüleyen kimseleri dost sayma, onunla yoldaşlık etme. Hele sarhoşla asla yoldaşlık etme. Öyle kimselerden kendini uzaklaştır. Zekat ve sadakasını vermeyen zenginden de ömrün oldukça uzak dur. Seninle menfaat için görüşen bir arkadaş, ayaklarına kapansa bile ona yaklaşma.

Vurguncülardan da uzak dur oğlum. Çünkü; onların düşmanı nur saçan Allah'tır. Halktan faiz alan kimselere asla merhaba demeyesin. Hastaların ziyaretine uğra, çünkü; bu adet, insanların en hayırlısı olan Resulullah (s.a.v.) 'ın sünnetidir. Elinden gelirse susuzları suya doyur. Meclislerde dostlara hizmet et. Yetimlerin hal ve hatırlarını sor ki, Allah seni daima aziz etsin.

Çünkü; bir yetimin bir an bile ağlamasından derhal Allah arşı titretmeye başlar. Bir yetimi ağlatan zalimi, cehennem sahibi kendi ateşinde kebap edecektir. Hasta bir yetimi sevindiren, kapısı kapanmış olan cenneti açık bulur. Oğlum; sırlarını açıklayan kimselerden uzak dur. Gençliğinde ihtiyarlığa hürmet göster ki, sende başkaları tarafından hürmet göresin.

Yoksullara yardım edersen, çok uygun olur. Çünkü bu meziyet Allah velilerine yaraşan huylardandır. Tok karnına asla yemek yem ki, göğsünün içinde ki kalbini öldürmeyesin. İnsanın illeti oburluktan gelir. Çok yemek hastalık mayasıdır. Uğursuz hasuda rahat yoktur. Bahtsız yalancıda da vefa olmaz. Ahlâksızın tövbesi nasıl sağlam kalır? Cimrilerin vefası az olur.

İki yüzlüleri kendine düşman bil. Onlardan ve onların işlerinden üzüntülü ol. Dinin saf ve katıksız bir su gibi kalması için daima, helal rızk iste. Haram rızk peşinde koşanın kalbi, teni içinde tamamıyla ölüme mahkumdur.

"Belâların nerden geldiğini bilmemek, belâların en büyüğüdür."

Cüneyd-i Bâğdadi (k.s.)

VELİLERİN HUYLARI

Erlik nedir? Yavrum bunu iyi bil! İlk önce gizli yerde Allah korkusudur. Kul günah işlemeden evvel, dilerse sevabı günahından artık olur.

llah velilerinin işiyle uğraşan, zayıflara ve yoksullara iyilik eder. Allah erleri sırasında bulunanlar, darlık zamanlarında bile cömert olurlar. Oğlum; gerçek erlerin meclisine gel ki, Allah nimetinden nasipler bulasın. Allah erlerinin nişanını taşıyanlar, düşmanın kusurlarını ağızlarına bile almazlar. Onlar düşmanlarını mahvetmek şöyle dursun, bilakis halkın gamıyla hüzünlü yaşarlar.

Er olan, başına birçok cefa ve bela gelse bile kimseden insaf beklemez. Erlik yoluna ayak basanlar, nasıl murad peşinde koşabilirler. Yavrum, önce şu arzularını bir tarafa bırak ta ondan sonra selamet yoluna yönel.

Evliyaya eğri bakma, kevn-i mekan elindedir.
Mülke hüküm süren odur, iki cihan elindedir.
Kaygusuz ider bu ilmi, okudum anladım bildim.
Bütün alemlerin hükmü, kâmil insan elindedir.

Kaygusuz Abdâl (k.s.)

GAFLETDEN KURTULUŞ

Allah'ından gafil yaşama. Gafilcesine batıl yoluna sapma. Bu cihan ağlama yeridir. Burada gülme. İbret gözünü aç da dudağını kapa. Karınca gibi hırstan her tarafı dolaşma. Öğüt verenin öğütlerini can kulağı ile dinle. Yavrum; çocuk değilsin bırak şu oyunu. İşinde şeytana ortaklık etme. Günah işlerde kötü nefse yardımcı olma. Ömrünü yaramazlıklarla telef etme.

Suç, fenalık getiren yerlere uğrama. Hak yolunda körler gibi yürüme. Bir düşmanın var, sakın korkusuz yaşama. Direksiz dam altında oturma. Günah ve heves yolunda at koşturup da kendini şeytanın maskarası etme. Önünde bir yolculuk var, azık hazırla. Geçen ömrünü baştan başa bir hatırla. Oğlum; cehennemde ki ateş halkalarını düşünde yaramaz nefsi tekmelerle yere ser.

Bir kere Allah azabını düşün. Yanmaktan kurtulmak için halk ile iyi geçin. Her kes için cehennem yolundan geçme zorluğu vardır. Seni bu kadar tehlikeler beklerken, zevk ve eğlencenin sırası mı? Zavallı, önünde büyük ateş bekliyor. Cehennem ateşinden hiç korkun yok mu? Yol sarp geçitlerle dolu, yükün ağır. Bu ağırlığı başkalarının yardımıyla taşıyamazsın. Önünde kıyamet günü var. Allah'tan kaçmana imkân yoktur.

Yavrum; doğru yolu tut. Mademki yolcusun, nefsinin heveslerinden vazgeç. Kardeşim; Hakkın fermanını dinle ki, Onun cennet ve rızasını bulasın. Allah buyruğundan boyun bükme ki mahşer günün de azap çekmeyesin. Adn cennetinde yer bulabilmek için Allah kullarına şefkat göster. Sana Darüsselam (selamet yeri) denilen cennette yer vermelerini istiyorsan fakirler gece gündüz yiyecek ver.

Hastanın gönlünü sevindirirsen, kapısı kapalı cenneti açık görürsün. Bu öğütleri yerine getirenlere, Allah iki âlemde rahmetini bağışlar. Fakat bu vasiyeti tutmayanlar şüphe yok ki, Allah'tan uzak kalırlar. Ey Allah'ım, hepimize rahmet kıl, bütün günahlarımızı yargıla. Biz aciziz, çok günahlar işledik. Fakat senden başka kimsemiz yok.

İster yanına çağır, ister dergâhından sür, biz kuluz, senin emrin ve hükmün ne ise ona bağlı, ona razıyız. Allah'ın rahmeti bu öğütleri çok okuyanların ruhuna olsun.

KANAAT VE FAKİRLİK

Fakirlik nedir biliyor musun? Yavrum eğer ondan haberin yoksa sana anlatayım. Fakir, abası altında her ne kadar yoksul yaşarsa da kendini halka zengin gösterir.

Aç oturur, tokluktan dem vurur, düşmanlarına bile dostluk eder. Ne kadar arık, zebun ve ıstıraplı olursa olsun ibadet vaktinde yine yoldaşlarından geri kalmaz. Yeis ve kederi çok, eli boştur. Fakat terazide kendini temiz gösterir.

Yavrum; kendini dervişler bölüğüne teslim et ki, nimet ıssı Allah seni korusun. Fakirlerle sohbet ve yoldaşlık edenler cennet sarayına yabancı kalmazlar.

Dokunma fukara fırkasının hırkasına
Her biri bir dağı deler, geçirir arkasına.
Fukara kalbine her kim dokuna
Dokuna sinesi Allah okuna.

ALLAH VERGİSİ

Dört şey insana Allah vergisidir. Bu dersi öğrenmiş olan bahtiyardır. Birincisi doğru sözlülük, sonra cömertlikle beraber güler yüzlülük. Sonuncusu da emaneti iyi korumaktır. Gözünü hıyanetten korumuş olmaktır. Allah bu dört nimeti kime vermişse O, takva ehli kullardan olur.

SABRIN FAZİLETİ

Dünyada sabırlılardan olmak istersen, çetinliklere katlanmaktan kaçınma.

Bela ve felâket zamanında yüzünü ekşitirsen eğer kendini sabırlı kullardan sayma. Senin sabrın ancak şikayetsiz olursa makbuldur. Kimseye Allah'tan şikayetlenme. Madem ki bela vaktinde sabırlı değilsin, gerçek erenler katında haline şükreden kullardan sayılmazsın. Dervişlikten sana bir kıvanç gelmiyorsa Allah fakirleriyle* yakınlık iddiasında nasıl

bulunabilirsin? Senin her hareketin Allah fermanıyla olsa da hizmet yüzünden göreceğin hürmet çok geniş olur.

Kul hizmet yüzünden ebedi aleme erişirse de ancak hürmet sayesinde Allah'ına kavuşabilir. Hizmette bulacağın hürmet gönül yatıştırıcıdır. Hizmet eden bahtiyar insandır. Yavrum, ne zaman uygunsuz işler etrafında dolaşmaktan vazgeçersen sana ancak o zaman sabırdan laf etmek yakışır. Fakat ferâh ve sevinçli günler bekliyorsan, belalara sabretmekle hiçbir şey kazanamazsın.

"Şikayetini üç gün üstüste halka anlatanı, Allahu Teâlâ sabırlılar defterinden siler."

HİZMETİN FAZİLETİ

Yavrum mademki elinden geliyor, hizmet yolunu seçtin, murad atını eyerliyesin.

Erenler hizmetinde bulunan bir kula, feleğin kubbesi hizmetkar olur. Hizmete bel bağlayan kimse, dünya afetlerinden korunmuş olur. Allah adamları önünde hizmet edenleri, Allah devletlü ve hürmetli kılar. Hizmet ehline cennette yer vardır. Kıyamet günü, onlar için sorgusuz ve sualsizdir. Hizmet görenler kardeşlerine de şefaatçi olurlar. Onların cennette ki yerleri yüksektir.

Hizmet ehli ne kadar asi ve fesatçı da olsa, yine yüz sofudan daha iyidir. Her hizmet ehline Allah, oruçlu ve namazlı kulların sevabını verir. Hizmet uğrunda kemer bağlayan, mağrifet ağacından meyve yer. Cenneti erenler hizmetinde olanlara verirler. Onlara gaziler sevabı da ihsan edilir.

Hizmet-i şeyhe kulluk ide gör
Mâhrem olursun esrârı aşka
Seyyid Nesimi terk eyle resmi
Yandır bu cismi ateş-i aşka.

Seyyid Nesimi (k.s.)

GÜVENİLMEYECEK KİMSELER

Beş kimsede beş şey bulunmaz. Bu öğüdü kendi öğütçünden dinle;

Birincisi sultanlarda dostluk yoktur. Erenlerin bu sözüne inan. Alçağa mürüvvet gözü ile bakma. Çirkin huylu yücelik bulmaz. Başkalarını malına kıskançlıkla bakanın dimağına nasıl rahmet kokusu erişebilir. Çok yalan söyleyenlerde vefa ışığı bulunmaz.

İYİ AMELLER

Ey aziz, iman ehli olan kimse, dört şeyi dört şeyden temizler. Önce kalbini kıskançlıktan temizle de kendini ondan sonra imanlı bir insan say.

Dilini yalandan, gıybetten sakla ki imanın boşa gitmesin. Gidişini riyadan kurtarırsan, iman ışığı sana nur saçar. Hele karnını haram lokmadan sakınırsan tam manasıyla imanlı kişi olursun vesselam.

İşte bu sıfatı takınanlar şerefli insan olurlar. Bu vasıflardan nasipsiz olanlarda zayıf iman taşıyanlardır. Karnını haramdan temizleyemeyen kimsenin ruhu felekler tarafına yükselemez.

Amel ve hareket, riyadan temizlenemezse hasır üzerinde ki nakışlar gibi faydasız olur. Amelinde ihlâs olmayan kişi, cihanda has kullardan olamaz. Riyasız ve hak yolunda çalışanların işi daima parlak ve güzel olur.

Eğer âşık isen yâre,
sakın aldanma ağyâre.
Düş İbrahim gibi nâre,
o gülşende yanar olmaz.

Seyyid Seyfullah (k.s.)

RİYAZET BAHSİ

Yüksek adam olmak istiyorsan ey oğul, kendine rahat kapısını kapat. Cennet kapısı ancak, dünyada rahat kapısını kapayanlara açılır. Âlemde Hak'tan başka bir şeye güvenen kimseden daha şaşkın kim olabilir ki? Ey kardeş, ululuk ve mevki hevesinden vazgeç. Kendini Allah kapısına yarayışlı kıl.

Mevki peşinde koşan. Horluğa mahkûmdur. Ey kardeş, bu dergâha yakın olmaya çalış. İkbal ve mevki seni alçaklığa doğru götürür, seni ense yapmaya sürükler. Nefis, arzuları terk etmekle miskinleşir. Cahil nefsin terbiyesi böyle olur. Kalbin Allah zikriyle emniyet bulunca, senin o nefsi emmareciğinde yatışmış olur. Kerem sahibi yaratıcıya güven besleyen cihanda bir lokmaya kanaat eder.

Her günlük azığınla kanaat et, bunu elde edemezsen Allah'tan iste.

KURTULUŞUN YOLLARI

Kardeşim, kurtulmuşlardan olmak istiyorsan üç şeyden yüz çevirme;

Önce Allah'ın kazasını görmek, sonra da ona can ve gönül den razı olmak. Üçüncüsü nedir bilir misin? Cefadan uzak kalmak. Bu bahtiyarlığa her kim erişirse safa ehli olur. İrfan,

akıl ve idrak sahibi, Hak yolundan başka hiçbir yerde cömertlik göstermez. Riya ile bulaşmış olan bir sadaka, nasıl Allah katında makbul olabilir? Amelin altın gibi saf olmazsa bil ki sarraf kalp akçaya değer vermez.

Dünyada servet ve iktidâr sahibi olursan nefsini arzularından uzak tut.

Gel ey Merkez, gelip geçti o canlar
Sür tevhidi ele girmez bu demler.
Ab-ı Kevser ırmağından dolular
İçer canı dilden tevhid edenler.

Merkez Efendi (k.s.)

NEFSİ EMMÂRE'NİN MAĞLUBİYETİ

Akıllı olan bir kişi Allah nimetlerine her daim şükreder. Sonra da nefsine hâkim olur. Ey delikanlı; kendi öfkesini yenebilen insan, cihanda kendini kurtarmışlardan olur.

İnsanların en budalası, nefsi ve havasının ardından koşandır. Sonra o bozuk fikirliler sanır ki, Allah kendilerini affedecektir. Ey oğul, gerçi dervişlik çok zor bir iştir. Fakat dervişlikten daha hoş bir iş de yoktur. Dik başlı nefsini emri altına almış kimse, iyi ün kazanmış akıllı kimselerden olur. Riyazetle kötü nefsinin terbiyesini ver ki, seni günaha sokmasın.

Selamette kalmak isteyen kimse, bütün halkın dedikodusundan yüz çevirir. Halkı baştanbaşa gaflette bil. İnsan ancak cihandan gittiği vakit uyanır. Seni incitenlerin özürlerini kabul et. Mağfiret bulmak istersen onu yakalama! Halkı inciteni Yüce Allah sevmez. Böyle bir huy da zaten mümin kişiye yakışmaz. Sitem ile birisinin kalbini yaralayan, o yarayı kendi vücudunda açmış olur.

Gönül incitme işinde olan bir adamın cezası, sonunda ağlamaktır. Ey oğul, gönül incitmeye heves etme, Allah'tan hoşnutsuzluk kazanma. İtibar bulmak istersen, halkın adını iyilikten başka bir şey ile anma. İyiliğe gücün yetmiyorsa hiç olmazsa kötülük yapma ve kendi kendine sayısız sitemler etme. Halkın gıybetinden dilini tut ki, bir gün elini ayağını bağlanmış görmeyesin.

Dilini gıybetten korumayan kimse, Allah cezasından kurtulmuş değildir.

DEVLET BÜYÜKLERİNE ZARARLI ŞEYLER

Ey kardeş, dört şey var ki, padişahlara zarar verir. Padişah, herkes yanında kahkaha ile gülerse şüphe yok ki heybetine eksiklik gelir.

Öyle her kimselerle düşüp kalkmakta padişahların değerini azaltır. Hele kadınlarla fazlaca halvete çekilirse, kendisini hürmetsiz bir şah mevkiine düşürür. Cihana hükmetmek kudretine sahip olanlar, halkı incitmemek cihetine meyil gösterirler. Padişahlara adil ve kerem olmak yaraşır, ta ki aleme bu nimetlerle sevinç ve ferahlık getirsinler. Padişah bir kere zulüm ahengi tutturdun mu ona ne ordunun ne de hazinenin bir faydası olur.

Ama adaletli ve güleç yüzlü olursa memlekette temel tutar. Sultan bir leşkere kerem ve ihsanda bulunursa uğrunda yüzlerce insan başlarını ve canlarını feda ederler.

GÜZEL HUYLAR

Dört şey büyüklüğe delildir, bu meziyetlere sahip olan büyük adam olur.

İlme karşı hesapsız saygı göstermek, halka doğru cevap vermek. İrfan ve akıl sahipleri, ilim ve akıl ehli olanları değerli görür.

Ey kardeş, tam akıllı bir insan isen, halka karşı tatlı dilli ol. Ekşi yüzlü, acı sözlü kimselerden dostları yüz çevirirler. Düşmandan sakınmayan sonunda ondan zarar ve cefa görür. Düşmanı yanına yaklaştırma, ondan uzakta bulunmak daha hayırlıdır. Daima dostlarınla birlikte bulun, elinden gelirse düşmanın yüzünü görmemeye çalış.

Dostlar arasında neşeli yaşa, aklın varsa düşmandan uzak kaç. Ey oğul, azık yolunu ara, dedikoduları bir kenara bırak.

TEHLİKELİ ADETLER

Ey kardeş, dört şeyde tehlike vardır. Elinden gelirse bunlardan sakın. Sultana yakınlık, kötülerle dostluk, dünya sevgisi ve kadın düşkünlüğü. Sultana yakın bulunmak yanan ateşe yaklaşmaktır. Yaramazlarla düşüp kalkmak, canın ölümüdür.

Dünyayı her ne kadar dıştan, renkli ve nakışlı görürsen de içinde yılan gibi zehir taşır. Görünüşte güzel ve gönül çekicidir. Fakat zehirleriyle canı tehlikeye sokar. Bu nakışlı yılanın zehiri öldürücüdür. Akıllı insan ondan uzak durandır. Çocuklar gibi sarıya kırmızıya kapılma, kadınlar gibi renk ve kokuya aldanma. Dünya denilen afüşte gelin gibi süslenmiş, her zaman başka bir koca istemektedir.

Bahtiyar olan o kimsedir ki, bu çifti tek bıraktı, ona arkasını dönerek üçten dokuza boşanma kağıdını verdi. Çünkü bu aşüfte kocasının karşısında gülen dudaklarıyla sevgi sunarken sonra onu diş yarası ile öldüren vefasızdır.

ESENLİK HALİ

Ey aziz, esenliği arıyorsan onu dört şeyde bulabilirsin. Emniyette olmak, aile saadeti, vucud sağlığı ve feragattir. Bu nimetlerle sana bir emniyet hâsıl olursa, afiyet ondan bir nişan olur.

Feragatli bir gönül ile beraber sağ ve esen olursan, dünyada başka bir şey aramak gerekmez. Ey oğul, elinden gelirse nefsinin dileklerini yerine getirme ki, nefis tuzağına düşmeyesin. Nefsinin heveslerini ayakların altına al. Ona hoşlandığı şeyleri az ver. Nefis ile şeytan seni yoldan çevirir, kuyuya düşürür. Nefsin başına vur, onu daima hor tut. Elinden gelirse pisliklerden uzaklaştır.

Kötü nefsini doyuran kimseler, onu günah işlemekte bir kahraman yaparlar. Boğazını her lezzetten uzak tut ki, her belaya, her günaha girmeyesin. Karnını dudaklarına kadar yemek ve su ile doldurma. Hayvan gibi kendine ahır arama. Oruçlu değilsen eğer gündüzleri çok yeme. Hayvan değilsen o kadar tıkınma. Ey bütün gece sabaha kadar uyuyan zavallı, yarın yatacağın toprağa da bir kandil yak.

Uyku ve yemek hayvanların adetinden başka bir şey değildir. Uyuyanlara bu nimetten pay yoktur. Ey oğul, kalk. Uyan ki yarın çok uyuyasın. Kendinden haberin varsa -uyan-demeden yataktan fırla. Bu alçak dünyaya gönül bağlamak hatadır. Eteğini ondan toplarsan daha yerinde olur. Gönlünü bu bayağı dünyaya ne bağlıyorsun! Burada ebedi kalacak değilsin ki. Ey zavallı, dışını süslemeğe bakma. Bir ay parçası gibi, için nur olsun.

Her güzel görünen surete talip olma. Atlas ve diba sevdasında koşma. Kuru sevdalardan geç de Allah'a kul ol. Sana vucud sağlığı lazımsa eski hırka da yetişir. Yün hırkayı omuzla, muratsız yaşamanın zevkine er. Ey hırkasını sırtına çeken derviş, önce kalbini kibirden temizle. Ahiret nasibi istiyorsan git o süslü elbiselerinden soyun.

Tekellüfsüz ol, süs saltanat isteme, rahat ve tembelliği bir tarafa bırak, dünyada düzenlik arama!

Sırtında süslü elbisen, altında yatacak yatağın olmamasını dile. Sofu gibi yün palaslar için de geçin. Allah sıfatı ile sıfatlan. Yol adamına(Allah erlerine) hasır, halı yerine geçer. Sonunda yastığı kerpiçten olacak değil mi?

İhtiyarlığı etmedim kendimce ihtiyâr
İhtiyarlık ihtiyar etti beni bi ihtiyâr

Fahreddini Cerrâhi (k.s.)

TALİHSİZLİK ALAMETLERİ

Dört şey bedbahtlık eseridir. Cahillik, kâhillik (tembellik) bunlar çok zordur. Hele bikeslik (kimsesizlik) ve nâkeslik (bayağılık) bütün bu dört alamet kötü talihin alametleridir. Kulluk sevdasında koşanlar şüphesiz ki, saadet ehli olurlar. Her kim kendi heveslerini ayaklar altına alırsa nefisçiği ile savaşabilir.

Cihanda yalnız uyku ve giyecek derdinde olan kimse, kıyamette ateşten kurtulamaz. Murat ve arzudan yüz çevir de Allah katına yönel. Murat sürmenin sonu muratsız kalmayı gerektirir. Allah adamı, iyi ün yapmaya çalışır. Ey oğul, mademki Allah'ın emrini ve nehyini tutuyorsun, murdar nefsin arzularına uyma. Allah'ın emir ve nehiylerini Kur'an'dan dinle. Dünya sevinç yeri değildir, aklını başına al.

Bahtiyarlık sevdasından vazgeçenlerdir ki, aksine olarak yaşamanın zevkine ermiş olurlar.

HIRSIN ALAMETLERİ

Her kim hırs ile dünya varlıklarına erdiyse, şüphesiz ki Allah ondan hoşnut olmamıştır. Bu nefsi bir devekuşu gibi farz et,ne yük taşır ne de havada uçabilir. Uç dediğin zaman deveyim der, yük vursan kuş olduğunu söyler. Nasıl ki zakkum ağacının rengi gönül çiçeği, fakat tadı acı ve kokusu ağırdır.

Nefsi kulluk görevine çağırırsan tembellik eder. Fakat günah işlemeğe gelince çevikleşir. En iyisi bu yaramazı zindana atmak, her ne derse tersini yapmaktır. Onu kulluğa boyun eğdirmek için, açlık ve susuzluktan başka çare yoktur. Deve gibi yola gel de yük taşı, kulluk yükünü Allah kapısına çek. Deve kuşu gibi yükten kaçan kişi, hayat gülistanında ömrünün yapraklarını döker.

Ya bu kapının yükünü canla başla çekmek ya da yorgun köpek gibi dilini tutmak gerekir. Bu ağırlıkları taşımaktan boyun büken , bol bol nefret kazanır. Madem ki önce emanet yükünü çekmeye söz vermişsin,şimdi de bunu taşımaktan üzülmeyesin. İlk günde fodulluk göstermiştin,onu da cahillik yüzünden yaptın. Ey oğul, bir hareket göster, tembel olma, mademki vaktiyle evet dedin bedenini hareketsiz bırakma.

Kullukta tembellik edenin kazancı, sapkınlık ve düşkünlük olur. Yol korkulu, haydutlar pusudadır. Bir kılavuz götür ki ortada şaşırıp kalmayasın. Konacağın yer uzak, yükün de ağır, çalış ki başkalarından geri kalmayasın. Yolda ağır yüklü olanlar, daima gözlerinden kan yağdırırlar. Bir lâşen var. Yükünü hafiflet, yoksa yolda işinin zorlaştığını görürsün.

Sırtındaki yük nedir ki, alçak dünyanın süprüntüleri, sen bu yüzden böyle acılara düşkünlüklere uğramayasın. Kulluk vaktinde rüzgar gibi ılgar yürü, bütün dünya işlerinden sıyrıl.

Hırsı bırak da yorulma

Geçiminde tama'a kapılma

Niçin malı cem edersin

Kime topladın bilemezsin.

Muhibbi-ül Cerrahi (k.s.)

ÖZENTİLİĞİ TERK

Ey oğul, başını arıkla ne süsleyip duruyorsun? Mümkünse gönül kazan. İkbali, mal, mevkii elden çıkartmadıkça külah gibi herkesin başına konamazsın. Kendini süslemek yiğitlik demek değildir. Dünya süslerine kapılanlar canlarına kast ettiler.

Vücuda takvaadan daha güzel libas, erkek için tekellüfte bir esas yoktur. Süs peşinde koşan erkek cihanda yalnız rahat düşkünüdür. O gibi kimselerin sonu muratsızlıktan başka bir şey değildir. Onlara ebedi hayattan bir nasip ve sevinç yoktur. Kendini övmek şeytan adetidir. Mert olan kendini daima eksik görür. Şeytan -ben Âdemden daha üstünüm- dediği için kıyamete kadar melun oldu.

Gönül alçaklığı yüzünden toprak insan olur, nur ve ateş dik başlılıkla sönüp gider. İblis

kibrinden dolayı sürüldü. Adem tövbesi yüzünden makbul oldu. Adem Allah'ından af dilediği için aziz oldu. Şeytan ise üstünlük davasında bulunduğu için düşkünlüğe uğradı. Dane , toprak düştüğü için el üstünde gezdirilir, başak baş çektiği için ayaklar altında ezilir.

Yirmi dokuz heceyi okursun uçtan uça
Sen elif dersin hoca manası ne demekir
Yunus Emre der hoca gerekse var bin hacca
Hepisinden iyice bir gönüle girmektir.

Yunus Emre (k.s.)

AHMAKLIĞIN VASIFLARI

Ahmaklığın dört alameti vardır. Sana söyleyeyim de öğrenesin;

Kendi ayıbını görmeyip , başkalarının kusurunu aramak. Gönlüne cimrilik tohumu saçtığı halde cömertlik ummak. Huyu ile halkı hoşnut etmeyen kimsenin Allah katında hiçbir değeri yoktur. Âdeti huysuzluk olanın işi daima nefret kazanmaktır. Huysuz kişi insandan sayılmaz.

Cimrilik cehennem ağacından bir daldır. Zavallı cimri de mezbaha köpeklerine benzer. Cimri nerede cennet yüzü görsün?O filin ayakları altına düşmüş bir sivrisinektir. Cimriliğin pintiliğinden kendini bir tarafa çek ki, ahmaklar zümresinden sayılmayasın.

KURTULUŞ

Ey aziz, şüphe yok ki kurtuluşun üç yolu vardır. Bunları sana söyleyeyim de aklında tut,

Birincisi Allah'tan korkmak, ikincisi helal rızk aramaktır. Üçüncüsü de doğru yolda yürümektir. Bu üç meziyete sahip olan kendini kurtarmıştır. Ey delikanlı alçak gönüllülüğü adet edersen, bütün cihan seni sever. Zenginlerin ve kuvvetlilerin önünde boyun eğme. Eğer onlara kulluk edersen, şüphesiz dinin elden gider.

Para için zengine meddahlık yapma, bu murdarı ne yapacaksın? Zamane zenginleri ölü insanlardır. Ey oğul, ölülerle ne işin var? Sayısız altın ve mal topla, sonra kabirde bunların hasretini çek!

ZİKİR

Zikir hilafsız üç şekilde olur. Bu sözü boş bir laf zannetme. Avamın zikri ancak dil ile, erenlerin zikri ise kalp ile olur. En yüce erenlerin zikriyse sır ile olur. Zikretmeyen daima ziyandadır. Allah'ın ululuğunu dile getirmeden zikir etmek bid'attır. Zikir de başka bir şartta hürmettir. Her uzvun başka bir zikri vardır. Ey oğul yedi aza da başka başka zikreder.

Elin zikri, her zallının yardımına ulaşma ki ayağın zikri yakınlarını ziyaret etmektir.

Gözün zikri Allah korkusuyla yaş dökmek ve Onun ayetlerini temaşa etmektir. Kulak zikrini de doğru sözleri dinlemek bil. Mümkünse gece gündüz zikre çalış. Kalbinin zikri, sende Allah aşkını doğurur, çalış ki bu zikri elde etsin. Cehaleti yüzünden daima günahta olan, Allah zikrinden ne zevk alabilir ki?

Dilin zikri Kur'an okumaktır. Bundan nasibi olmayan kimse, müflislerdendir. Daima Allah nimetlerine şükret ki Allah 'da sana nimetlerini tamamıyla versin. Ey oğul, Allah'ın hamd ve senasını söyle ki ömrünü baştan sona berbat etmeyesin. Daima Hakkı övmekten dilini ayırma ki yoksulluk ateşinden kurtula bilesin. Dudağını Allah zikrinden başka sözlerle kıpırdatma, çünkü erenlerin işleri hep böyle olmuştur.

Ferhat bu gün ben oldum
Varlık dağını deldim
Şirinime varmaya
Her canibim yol oldu.

Niyazi Mısrî (k.s.)

KÖTÜ HUYLAR

Ey güzel huylu, başka dört tabiat daha vardır ki bütün yaratılmışlardan daha çirkindir.

O dörtten ilki hasettir ki bir nevi kindir. Bundan sonra da ucûb (kendini beğenme) gelir. Üçüncüsü hışım(öfkesini yenememek)ve dördüncüsü de kıskançlıktır.

Ey oğul bu huyların yozlarından silkin. Çünkü bu hareketler çirkindir. İçindeki katkıları at da altın gibi saf ol. Toprak olmadan önce, toprak gibi alçak gönüllü ol. Hırsı bırak ta kanaata alış. Nihayet bir gün ölümü düşün. Daima dostlarla düşüp kalkmaya bak. Elinden gelirse düşman yüzünü hiç görme.

"Her ihlâs sahibinin ihlâsında ki noksanı ihlâs halini görmesidir."

Mansur Betâihi (k.s.)

KÜÇÜK AMA ÖNEMLİ ŞEYLER

Dört şey büyük ve muteberdir. Bunlar görünüşte ufak, fakat çok önemlidirler. Bunlardan biri düşman, öteki ateş, diğeri gönüllere hoş gelmeyen hastalık ve sonuncusu da seni donatan bilgidir.

Bunlar sana küçük görünmesin. Gözünde düşmanı küçük gören, bir gün onun belasından feryat eder. Bir ateş kıvılcımı bir kere parladın mı bütün alemi ondan yanmış görürsün.

İlim az bile olsa hor bakma. Çünkü ilmin hesaba sığmayan bir değeri vardır. Azıcık bir ağrının bile hemen tedavisini ara, yoksa hastalık başladın mı aciz kaldığını anlarsın. Baş ağrısının ilacını aramayan kimse, mizacının fenalaşmasından korkmalıdır. ey oğul; bir gün ayaklanmaya mecbur kalacağını düşünerek düşman sözünden daima sakın. Ufak bir ateşi su ile

söndürmek mümkündür, fakat alev ortalığı sardı mı eyvahlar olsun.

AŞAĞILIK SIFATLAR

Ey oğul, herkesde olan dört şeyden, dört şey daha meydana gelir. İnatçılıktan rüsvalık doğar, öfkeye de pişmanlık ilacı vermez. Şüphesiz kibirden düşmanlık, tembellikten de düşkünlük hasıl olur. Ortada bir inatçı peyda olursa, halk onun uğursuzluğundan kepaze olur. Öfkesine uyan cahilin kazancı, pişmanlıktan başka bir şey olmaz.

Kibirden başı havada olan kimsenin dostları, sonunda kendisine düşman olurlar. Her kim tembelliği adet edinirse, horlukta baltayı kendi ayağına vurur. Öfkesini yenemeyen kimse sonunda çok pişmanlık çeker. Hele miskin ve obur kimse ise insan değil de belki öküzden ve eşekten daha aşağıdır.

Ehl-i tevhidin kulûbu arş-ı â'lâdan yüce,
Yek nazarda görür anı, devreder mahmur olur;
Bir aba pûşu görünce eyleme kahr-ı nazar,
Kibr ile me'lûf olanlar,âkibet makhur olur...

Azmi Dede (k.s.)

ÖMRÜ AZ OLAN 4 ŞEY

Ey hoca, dört şeyin ömrü azdır. Ey güzel yüzlü iman ehli iyi dinle;

Sultanın zulmü fazla sürmez. Sonra, dostların itabı az devam eder, fakat pek hoş olur. Bununla beraber kadının gösterdiği sevgiyi de yabancıların dostluğu gibi süreksiz bil. Kadın, bir zaman için muhabbetli gibi görünse de varlığın azalınca ağzını açar. Sultan tebaasın zulüm ederse, hükümdarlığının ömrünü kısaltmış olur. Sana dostlarından gelen itablar da su üstünde ki yazı gibi çabuk geçer.

Yabancılarla yaşayan, onlardan pek az dostluk görür. Karga gülün kokusundan uzak düşünce bülbülün yoldaşlığından nefret duyar. Yabancıların dostluğu çok gönül sıkıcıdır. Bunu herkes bilir. Ey oğul yabancı gördüğün zaman ondan yel gibi kaç.

Aldanma azizim dünyanın nakşına nakkaşına
Hazreti Adem gibi girsen hazerân yaşına
Akibat bir gün gelirsin şol musalla taşına
O karanlık gecede kendine bir dost ara bul.

Aşkiyyül Cerrâhi (k.s.)

ELDEN ÇIKINCA GERİ GELMEYEN ŞEYLER

Elden çıktıktan sonra geri döndürülmesi mümkün olmayan şeyler dörttür;

Ansızın ağızdan çıkan bir söz, yaydan fırlayan bir ok. Söylediğin sözü nasıl geri alabilirsin? Sonra hiç kimse olmuş bir kazayı geri çeviremez. Attığın ok nasıl geri döner? İşte boşuna harcadığın ömür de böyledir. Düşünmeden söz söyleyen çok pişmanlık çeker. Söylemediğin sözü daha sonra söylersin fakat söylediğin bir sözü nasıl gizlersin?

Ömrün her nefesini ganimet bil. Çünkü gittikten sonra bir daha geri dönmez. Hiç kimse kazayı başından savamaz. Kazaya razı olan da fena bir harekette bulunmamış olur. Selamette kalmak isteyen, ağzına mühür vurmalıdır. Ömre ne kadar değer versen yeridir, çünkü elden gittikten sonra bir daha bulamazsın.

DÖRT KÖTÜ HUYU MEYDANA GETİREN DİĞER HUYLAR

Dört şeyden dört şey doğar. Bu bahsi idraki yüksek olanlardan başkası anlamaz. Bu dört iş kimde belirirse elinde olmayarak öteki dördünü de görür. Dilencilik yapan horluğa uğrar. Diğerlerini küçük gören de yalnız kalır. Bir işin sonunu düşünmeyen, neticede bir gün pişmanlık çeker. İşinde ihtiyatlı davranmayanın da gönlüne ağırlıklar çöker.

Sultanla kavgaya kalkışan, işini baştan başa harap eder. Kötü huyları yüzünden geçimsizlik edenler, şüphesiz dostlarını kaçırırlar. Sultana karşı yiğitlik davası güden, malının ve canının helak olmasını hazırlamış olur. Padişaha isyan edenin de gündüzü karanlık geceye döner. Kibirle baş kaldıranlar kurt gibi insanlardan uzak yaşarlar.

"Dilediğine iyilik et emiri olursun. Kim olursa olsun karşısında gani gönüllü ol. Örneği olursun, istediğinle çekiş esiri olursun."

Şah-ı Veli İmam-ı Ali (k.v.)

SAKINILACAK 4 ŞEY

Ey oğul dört şey hatadan sayılır. Dinle ki sana baştan başa anlatayım. İlki kadınlardan vefa ummaktır ki bu saf insanlar için büyük bir hatadır. Düşman beslemek nasıl yanlış bir hareket ise, kötü nefsin muradını yerine getirmek de öyledir. Kötülerden sakınmamak nasıl bir hata ise yaramaz çocuklarla yoldaşlık da bunlardan beterdir.

ALLAH SEVGİSİ

Dört şey Allah sevgisidir. Söyleyeyim de aklında sakla ey sağlam düşünceli dinleyici;

Önce Allah buyruklarını yerine getirmek, ikincisi de ana ve babayı kendinden hoşnut kılmaktır. Üçüncü hüküm şeytanla savaşmak ve dördüncüsü de zavallılara iyilik yapmaktır.

Mevlam senin aşıkların devrân iderler hû ile
Yolundaki sadıkları cevlân iderler hû ile
Hüdâyi gayra meyli kes,Mevlâ yeter bâki heves
Zikrini Hakk'ın her nefes ilan iderler hû ile

Aziz Mahmud Hüdâyi (k.s.)

NAMUS VE ŞEREF

Namus ve şeref beş vasıta ile artar. Ey idrak sahibi sana anlatayım da dinle; işine sahip ve hazır olursan itibarını artırmış olursun. Cömertlikle itibar yükselir. Akılsızlar ise pintilikleri yüzünden lanet kazanırlar.

İşine sahip olmayan kimse yanağından yüz suyunu dökmüş olur. Halka karşı eli vergili olan, onlar nazarında hürmet ve sevgisini artırır. Her vakit tahammüllü ve vefalı ol ki yüzünde yüz sevinç ışığı göresin. Hünersizlerle dostluk aynı hatadır. Hatta onlar düşman gözüyle bakman bile yerinde olur. Sırrının düşmandan gizli kalmasını istiyorsan dostlarına da fazla açılma.

Halk yanında mahcup düşmemek için elinle koymadığın şeyi yerden kaldırma.

BAŞKALARINI AYIPLAMA

Kardeşim; halkın ayıplarını yüzüne vurma ki bir başkası da senin sır perdeni yırtmasın. Gönlünün arzusuna göre iş yapma ki sırtına pişmanlık yükü yüklenmesin. Ey hürmet ehli, halkın değerini bilirsen, halkta sana saygı gösterir. Efendi; mademki dilini pek uzatıyorsun elini kısa tut, boşuna her tarafa kaçma.

Cihanda bir değer sahibi olmayanı diri sayma, o ancak ölülerdendir. Kanaatten nasibi olmayanı dünya malı nasıl zengin edebilir. Daima Allah'tan korkanlardan olmakla beraber rahmetinden de ümitli yaşa. Düşmanına karşı ancak af ile suçunu bağışlamak yolu ile zafer bulabilirsin. Alçak gönüllü ol. Edepli yaşamaya alış. Günahtan sakınanların dostluğunu iste.

Sabır yolunu ara, kimseyi incitme ki hüner alanında nam yapasın. Zamane bilginleri, tiryaka, cahilleri de öldürücü zehre benzerler. Ey hoca, halk tiryaktan şifa bulur. Fakat zehirden kim şifa bulabilir? Sabır yumuşak huyluluk, bilgi gönül tiryakıdır. Hırs, garaz, kin ise öldürücü zehirdir. Bütün iyiliklerin başı halka ekmek vermek, kapıyı dostlara açık tutmaktır.

Ne kadar bilgin ve hüner ehli olsan da yine de kendini cahillerden aşağı say.

AZBÎ küstâhlıklar sende ayândır
Sen ben deme, daim hâl-i şeytandır
Ahde sabit kadem ehl-i imandır
Gördüğün ört, görmediğin söyleme.

Azbi baba (k.s.)

AHMAKLIĞIN ALAMETLERİ

Ahmak adamın iki nişanı vardır. Çocuklarla yoldaşlık, kadınlara düşkünlük. Yavrum, hayatta hoşnutsuzluk insana kötü huylardan gelir. Güzel huylu olmayanı ölü say, o diri olamaz. Ayıbını yüzüne karşı söyleyen, sana karanlıktan ışığa doğru yol gösterir.

Sana, yol gösteren her insana karşı teşekkür borcunu yerine getirmek yaraşır. Cihan bilgelerini tanı, güzel huy ile haya libası giyin. Halini iki kişiden gizleme, uzman hekimden ve gerçek dosttan. İşinin baştan aşağı doğru yürümesini istiyorsan, kendi arzularına göre hareket etme oğlum! Elinden geliyorsa kadınlarla yoldaşlık etme, sırrını da onlara açma.

Ey akıllı, şeriat ve ahlâk katında beğenilmeyen şeylerin etrafında asla dolaşma. Allah'ın sana haram kıldığı şeylerden uzak dur ki, iyi ad kazanasın. Allah elbette sana rızk kapısını açacaktır. Gönlünü ferah tut, çok üzülme. Kardeşim, güleç yüzlü, hoş sözlü ol ki, alemde cömertlik ile nam salasın. Ey sevdalı, fazla ölüm korkusuna kapılma, onun vakti gelince önünü, sonunu düşünme.

Gönlünü kuruntulardan temizle, elinden gelirse kalbinde kin taşıma. Efendi ameline çok güvenme de gönlünü Allah'ın rahmetine bağla. Bütün varlıkların en iyisi güzel huydur. Halk güzel huyu çok sever. Oğlum, daima alçak gönüllü ol. Şerefli insanları süsleyen ancak budur. Şehvetin elinde olan zavallıyı hür bile olsa köle say.

Eğer Allah sevgililerinin gidişine uymak istersen, o gibileri kendinden uzaklaştır ve onlarla az görüş. Bir değersizi iktidar mevkiinde görsen de, dileğini ondan isteme. Bayağının kapısına ayak basma, ona rastlasan da hal hatır sorma. Elinden gelirse ahmağın işini yoluna koyma, ona iş buyur ama, pek az okşa.

Vasıl olmaz kimse Hakka cümleden dûr olmadan
Kenz açılmaz şol gönülden, ta ki pür-nur olmadan.
Sûr çıkar ağyâr-ı dilden, ta tecelli ide Hak
Padişah konmaz saraya hane mağmur olmadan.

Şemsi Sivasi (k.s.)

DÜŞMANLARDAN SAKINMA

Ey akıl sahibi, dünyada bir düşkünlüğe uğramamak için iki kimseden sakın.

Önce kavgacı tabiatlı düşmandan, sonra da cahillerle dostluktan uzak dur. Kendini düşmandan uzaklaştırmakla beraber cahil dostu da yanından ayırmaya bak. Yavrum; halka karşı sert konuşma, onlara şiddetli davranırsan senden yüz çevirirler. En güzel huylu kimdir bilir misin? Halka insafla hareket edip de karşılığını istemeyen. Fakire tatlı bir söz söylemek, ona ipek giydirmekten daha makbul olur.

Öfkesini yenmek her başbuğun âdetidir. Bu acı da olsa şekerden tatlıdır. Cihanda halk ile iyi geçinmeyenin dirliği, şüphe yok ki çok acı çeker. Küstah ve hayırsız adam, iyi bil ki sütü bozuk bir insandır azizim. Halkın kınamasından kurtulmak istiyorsan daima temiz insanlarla otur.

DÜŞKÜNLÜĞE SEBEP OLAN HUYLAR

Kişiye hangi huylar düşkünlük getirir? Anlat dersen bunları sana söyleyeyim.

Birincisi çağrılmayan bir adamın, sinek gibi herkesin sofrasına konmaktır. Çağrılmadan bir kimseye misafirliğe giden, halk nazarında bayağı, düşkün ve sürgündür.

İkincisi de bir cahilin halkın başına kâhya olmasıdır. Sonra daima cahil yaşayan, halk ile cenkleşen adamların sözüne inanmak. Büyüklerden daha yukarda oturmak isteyenin düşkünlüğe uğraması uzak değildir.

Bir zümre ki senin sözüne kulak vermez, yüz sözünde olsa onlara söyleme. Düşmanlardan yardım dileme. Cihanda bundan daha beter düşkünlük yoktur. Mayası bozuklardan murat arama ki yüzüne düşkünlük tozu konmasın. İtibarsızlığa, tasaya, iradesizliğe düşmemek için kadın ve çocuklarla oyuna girme.

DÜNYADA İŞE YARAYAN ALTI ŞEY

Cihanda altı şey işe yarar. Önce tatlı bir yemek bulasın.

Hele dünyada uygun bir arkadaş, sonra şefkatli bir efendi bulmak da hoştur. Doğru ve hatasız söyleyeceğin her söz dünyadan ve sana faydalı olan her şeyden daha iyidir. Alemden daha değerli olan şey ise olgun akıldır. Bunu böyle bil ve onunla sevin. Hak düşmanını dost tutmak gerekmez. Çünkü sonunda her şey Hakka dönecektir. Kimsenin kusurunu yüzüne vurmamalısın. Çünkü bezesiz et olmaz.(Ayıpsız insan olmaz)

Dilediğini Allah'tan iste yavrum, hayır ve şer mahlukların elinde değildir. Kullara Allah'tan başka yardımcı yoktur. Yardımı Allah'tan iste, başkalarından isteme. Her kim Allah'ın kahır ve azabından korkarsa, şüphesiz ondan herkes çekinir. Dilini kötü sözlerden sakınanlar melun şeytanı emirleri altına almış olurlar.

DÜNYANIN VEFASIZLIĞI

Cihanda kim itibar sahibi olur bilir misin? Tehlikeden korkusu olmayan. Bu devran insana pek az vefa gösterir. Onda cefa vardır. Muhabbetle işi yoktur. Acı günlerinde sana dert ortağı olanı sevinç gününde de mutlaka ara. Nimet günlerinde bir kimseye iyilik edersen Oda mihnet günlerinde sana yardıma koşar.

Allah'tan bir devlet bulduğun zaman onun saadeti arasında dostlarından ayrılma. Hele senin için gam çekmiş olanları sevinç günlerinde de sevinç ortağı et.

ALLAH İLMİ VE ERENLER

Ey babasının canı evlat; Allah'ı bulmak için Onun hakkında bilgi edin. Gönlünde Allah bilgisi olmayan kimse asla muradına eremedi. Allah'ını bilen kimse -Bekayı Fena - mertebesinde görür.

Arif olmayan, diri değildir. Allah'a yakınlık şerefine de layık değildir. Mademki kendi nefsini ona muhabbetinle biliyorsun, Allah'ı da ihsanlarıyla tanı. Arif, Hakkı tanıyan kişidir. Arif olmayan, insan cinsinden değildir. Arifin gönlünde muhabbet ve vefa vardır. Onun işi Allah'ını öğrenmek ve şükretmektir.

Allah'ın marifet verdiği kimsenin gönlünde Hak'tan başka bir şey yoktur.

Arif katında dünyanın hiçbir değeri yoktur. Belki kendi varlığı bile gözünde değildir. Marifet rütbesi, Allah'tan fani olmaktır. Fani olmayan nasıl arif olabilir? Arif dünya ve ahiretten el çekmiştir. Allah'tan başka olan her şeyden uzaktır. Arifin gayesi Allah'a ulaşmaktır. Bundan dolayıdır ki O,mutlak olarak kendi benliğinden geçmiş haldedir. Bu cihan neye benzer söyleyeyim mi? İnsanın rüyada gördüğü şeylere.

Uykudan uyandığın zaman, gördüğün rüyadan hiçbir şey kalmaz. Bir dirinin düşüp ölmesi de böyledir. Cihandan giderken kendisi için hiç bir şey götürmez. Her kimin iyi ameli varsa, ahiret yolunda yoldaşı olur. Bu cihanı, daima kocasının karşısında süslenen güzel yüzlü bir kadın bil. İnsanı kucağında besler ama sayısız cilveler, acılar gösterir.

Bir gün kocasını uyumuş bulunca şüphesiz hemen onun canına kast eder. Ey hüner sahibi aziz, bu aldatıcı sevgiliden sakınmak da sana düşer.

TAKVANIN FAZİLETLERİ

Oğlum; makbul ve itibarlı insan olmak istiyorsan takva yolundan ayrılma. Din yapısı takvadan bayındırlaşır. Fakat tamah yüzünden de harap olur. Takva ilminden ders alanlara Allah 'dan başka her şeyden uzaklaşmak yaraşır.

Allah korkusu takvadan doğar. Takvasız yaşayan kepaze olur. Takva ile kendini doğru yola getiren kişinin hareketi de sûkutu da hep Allah içindir. Takvasız Allah'tan sevgi umanları muhabbette yalancı say.

TAKVA VE TÖVBE

Takva nedir? Giyecek, içecek ve yiyecekte haram ve şüpheli şeyleri terk etmektir. Bu varlıklar ihtiyaçtan arık olunca helal sayılsa da takva ehli katında günah ve ziyandır.

Takva ilim ve amel ile beraber olunca sana ihlâs yaraşır. Ey Allah kulu; ansızın bir günah işledinse hemen tövbe et. Günahından dolayı özür dile. Peşin bir günah meydana gelince ona veresiye tövbenin hiçbir faydası yoktur. İleride yaşamak umudu ile tövbeyi geciktirmek hatadır. Çünkü hayat umudu boştur.

MİSAFİRİ AĞIRLAMA

Kardeşim, misafiri aziz tut ki sen de Allah 'tan izzet bulasın.

Misafirini iyi konuklayan iman ehline Allah, rahmet kapısını açar. Tabiatı misafirden hoşlanmayan kimseden Allah da, Resulullah (s.a.v.) efendimiz de incinir. Misafire hizmet eden kul, kendisini Allah katına layık bir dereceye yükseltir. Misafiri güler yüzle karşılayan, Allah'tan ölçüsüz lütuflar görür. Ey ev sahibi; fazla külfetten uzak ol ki, misafirden sana ağırlık gelmesin.

Misafir Allah vergilerinden bir nimettir. Ondan kaçınan alçaklık etmiş olur. Akılsızın sofrasına misafir olma. Misafirin gelince de ondan gizlenme. Halktan ve ululardan misafirin kim olursa olsun, önüne yiyecek getirmek gerektir. Misafire ikramda bulunan, iyi ün kazanmaya çalışmış olur. Yavrum, azdan çoktan neyin varsa dervişin önüne koymak gerekir.

Açlara Allah için ekmek ver ki sana Adn cennetinde yer versinler. Her kim çıplak bir vucudu giydirirse, Allah ona rahmetinden bir müjde yollar. Çıplak bir fakire elbise verene Allah iki alemde de yardımcı olur. Yoksulların dileğini yerine getirirsen, başında ikbalden bir taç bulursun. Devlet ve ikballe bahtiyar olan, gizli ve aşikar hayra çalışır.

Oğlum, asla cimrinin yemeğini yeme. Hayatta onların sofrasına pek az otur. Pintinin ekmeği hep zahmet ve meşakkatle doludur. Cömertin ekmeği ise nur ve ışık gibidir. Çağrılmadıkça kimsenin sofrasına gitme. Karga gibi laşe peşinde koşma. Alçaklardan iyilik umma, onların damını direksiz say. Bir hayır işlediğin zaman onu kendinden bilme. Her gördüğüne iyi gözle bak, fena görme.

BAHTSIZLIK

Bahtsızda üç alamet görülür. Birinci alamet; ahmaklığı yüzünden daima haram yemesi. Ötekilerde pislik ve uykudan geç kalkmakla beraber ilim adamlarından kaçmasıdır. Temiz ve arı yaşamaya alış. Kabir azabını düşün.

Yavrum; bilgi erenlerinden kaçma ki seni kızgın ateş yakmasın. Elinden geldiği kadar hiç kimseye kötü söz söylememekle beraber halk yanında da kendini övme. Hünerin varsa altın kesesine düğüm vurma. Evini ziyarete gelen olursa kapıyı yüzüne kapama.

ALLAH'TAN DİLEK

Çirkin yüzlerden derdine çare arama. Dileğini güzel yüzlülerden dile. Elinden geldiği kadar sana işi düşen bir din kardeşinin dileğini yerine getir. Muradını sultandan başkasından isteme. Bunu elde etmek istersen kapıcıdan bekleme.

Düşmanın ölümünden sevinme, kimseden kimseye şikayet etme.

CENNET EHLİ

Her kimin mayasında üç haslet varsa, şüphesiz cennet ehli olur. Nimet zamanında şükür, bela vaktinde sabır gönül aynasına parlaklık verir. Daima günahına tövbe eden mümini de Allah cehennem ateşinden korur. Allah'ından korkan kişi günahlarından özür diler. Durmadan günah işleyen bir kulu Allah nasıl cennet ehli yapar?

Yavrum; daima Allah'tan mağfiret dile, kötülerden ve fesatçılardan şikayetçi ol.

Sekiz cennet yarattın, Habibine vâad ettin.
Ana kâfirler girmez, müminlere ne dersin
Yüzüm kara elim boş, bağrım yanık gözüm yaş
İnâyet eyle Mevlâm Yunus cemalini görsün.

Yunus Emre (k.s.)

MUHİDDİN ARABİ HAZRETLERİNİN NASİHATLERİ

"Bismillahirrahmanirrahim"

Muhiddin Arabi (k.s.) hazretleri şöyle buyurmuşlardır;

"Devrin kutbu hariç, halvet hali ancak kişinin istidâdı nisbetinde hasıl olur.

Aklın afeti, daima ve yersiz bir çekişme içinde bulunmasıdır.

· İslamın afeti, çeşitli illet ve sebeple dayanmasıdır.

(yani islamiyeti kabul eden birinin, bazı maddi sebeplere dayanarak İslâm dinine girmesidir.

· Amelin afeti, nefsani bir tembelliktir.

· İlmin afeti, nefistir.

· Halin afeti, ona kanıp yersiz bir emniyet hissi duymaktır.

· İrfan sahibinin afeti, açığa çıkmasıdır.

· Aklın afeti, zulüm yollarına düşmesidir.

· Sevginin afeti, şehvet yolunu tutmasıdır.

· Tevazunun afeti, düşkünlük göstermektir.

· Sabrın afeti, şekvadır (acelecilik).

· Teslimiyetin afeti, pasif durmaktır.

· Zenginliğin afeti, tamahtır.

· Azizliğin afeti, böbürlenmektir.

· Cömertliğin afeti, israftır.

· Kahramanlığın afeti, fakirliktir.

· Keşfin afeti, onu anlatmaktır.

· Uymanın afeti, tevil yolu aramaktır.

· Edebin afeti, çeşitli beyan yolu aramaktır.

· Arkadaşlığın afeti, çekişmedir.

· Anlayışın afeti, cihaldir.

· Müridin afeti, makamlara çıkma arzusudur.

· Bir şeyden faydalanmanın afeti, onu bırakıp öte geçmektir.

(Bir bakıma sabırsızlık ve sebatsizliktir)

· Gönül açlığının afeti, çeşitli şeylere iltifattır.

· Fakihin afeti, keşiftir.

· Salikin afeti, vehimdir.

· Dünyanın afeti, şiddetli teleftir.

· Ahiretin afeti, istidraçtır.

· Allah'a dua etmenin afeti, baş olmaya meyilli olmaktır.
· Zulmün afeti, yayılmasıdır.
· Adaletin afeti, intikam şekline girmesidir.
· Bir şeye bağlı olmanın afeti, vesvesedir.
· Hürriyetin afeti, sınırları aşmaktır.
· Sözün afeti, noksanlıktır."

Gerçek âşıklara salâ denildiderdi olan gelsünndermanı buldum
Ah ile vâh ile cevlân iderken cânım içinde efendim cânânı buldum.

* * *

Emir Sultân der ne hoş Pazar imiş âşıklar seyr idüp gezerler imiş
Cümlenin maksûduol didâr imiş Hakk'a karşu duran divanı buldum.

Emir Sultan (k.s.)

ŞEYTANIN KULLARA VERDİĞİ VESVESELER

Allahu Teâlâ tarafından Resulullah (s.a.v.) Efendimize şeytanın gönderilmesi ve şeytanın Efendimizin (s.a.v.) sorularını yanıtlaması, İbni Abbas(r.a.)'ın rivayetinde şöyle idi:

Efendimiz (s.a.v.) şeytana şöyle sordu;

- Halk içinde en çok kimi sevmezsin?

Şeytan da Efendimize (s.a.v.);

- Seni sevmem. Sonra ibadet eden genci, şüpheli şeylerden sakınan alimi, azalarını üç kere temizleyeni, ihtiyacını kimseye söylemeyen fakiri sevmem. Dedi

Efendimiz (s.a.v.);

- O fakirin sabırlı olduğunu nerden anlarsın? dedi

Şeytan;

- Allah ihtiyacını üç gün üst üste anlatanı sabırlılar listesinden siler de ondan anlarım. Sonra şükreden zengini sevmem dedi.

Efendimiz bunun üzerine;

- Sen onun şükreden zengin olduğunu nereden bilirsin ? dedi

Şeytan da;

- Helal yoldan kazanır helal yoldan harcar, oradan bilirim . dedi.

Efendimiz (s.a.v.) şeytana şöyle buyurdu;

- Arkadaşın kimdir?

Şeytan;

- Faiz yiyendir.

Efendimiz (s.a.v.);
- Dostun kimdir?
Şeytan
- Zina yapanlar.
Efendimiz (s.a.v.):
- Kimlerle yatarsın?
Şeytan;
- Sarhoşlarla.
Efendimiz (s.a.v.);
- Kimlerdir senin misafirin?
Şeytan
- Hırsızlar.
Efendimiz (s.a.v.);
- Elçin kimdir?
Şeytan;
- Sihirbazlar
Efendimiz (s.a.v.);
- En çok neyi seversin?
Şeytan;
- Kadınını boşamak.
Efendimiz (s.a.v.);
- Sevgilin kim?
Şeytan;
- Cuma namazını bırakanlardır.

Daha sonra Resulullah (s.a.v.) Efendimiz şeytana ;
- Ya lain, senin kalbini ne kırar? Diye sordu.
Şeytan da;
- Allah yolunda cihada koşan atların kişnemesi.
Efendimiz (s.a.v.);
- Peki senin cismini ne eritir?
Şeytan;
- Tövbe edenlerin tövbesi.
Efendimiz (s.a.v.);
- Peki yüzünü ne eritir?
Şeytan;
- Gizli sadaka.
Efendimiz (s.a.v.);

- Ciğerini ne parçalar?

Şeytan;

- Gece ve gündüz Allah'a yapılan bol istiğfar.

Efendimiz (s.a.v.);

- Gözlerini ne kör eder?

Şeytan;

Gece kılınan namaz.

Efendimiz (s.a.v.);

- Yüzünü ne buruşturur?

Şeytan;

- Gizli verilen sadaka.

Efendimiz (s.a.v.);

- Peki başını eğdiren nedir?

Şeytan;

- Çok cemaatle kılınan namazdır.

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz daha sonra mevzuyu değiştirerek "Sana göre insanların iyisi kimdir?" diye sordu, şeytan da " Namazın kasten bırakanlardır." Diye cevap verdi .

" Sana göre insanların en Şakisi kimdir?" diye sorunca Resulullah (s.a.v.) Efendimiz, şeytan "Cimrilerdir." Cevabını verdi.

Resulullah (s.a.v.) Efendimizin, "Seni işinden ne alıkoyar, peki?" sorusuna da şeytan, "Ulemaların meclisi." Dedi.

"Yemeği nasıl yemeyi seversin sen?" sorusuna da şeytan , "Sol elimle ve tırnaklarımın ucu ile. " diyerek cevap verdi.

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz "Sen sıcak rüzgarlar estiği ve sıcaklar bastığı zaman çocuklarını nerede gölgelendirirsin?" diye tekrar sordu ve şeytan da şöyle cevap verdi: "İnsanların tırnakları arasında."

Efendimiz (s.a.v.) Efendimiz, daha sonra yine bir başka konuya geçti ve şeytana sordu;

"Rabbinden neler talep ettin?"

Şeytan da şu aşağıda ki cevabı vermeye başladı:

" Allah'tan on şey talep ettim. Onlar da şunlardır:

1- Allah'tan , insanların mallarına ve çocuklarına ortak olmayı talep ettim. Allahu Teala 'da bu talebimi yerine getirdi.

Ben de artık besmelesiz kesilen hayvanın etine, faize ve haram karışan yemeğe ortak oldum. Bunlardan ben de yerim.

Şeytandan Allah'a sığınılmayan malın da ortağıyım.

Cinsi münasebet anında, şeytandan Allah'a sığınmayan kimse ile hanımına ortağım.

O birleşmeden doğan çocuğuna da ortağım, o çocuk bize itaat eder ve sözümüzü dinler.

Her kim helal yola değil de haram işe giderse ona yoldaşlık eder bineğine bende binerim.

2- Allahu Teala'dan bir de ev istedim. bunun üzerine bana hamamları verdi.

3- Bir de mescid istedim, Pazar yerlerini verdi.

4- Kendim için bir kitap istedim, bana şiir kitaplarını verdi.

5- Kendime bir de ezan istedim, mezmurları verdi.

6- Yatağıma bir arkadaş istedim, sarhoşları verdi.

7- Bana yardımcılar vermesini istedim, kaderiye mensuplarını verdi.

8- Bana kardeşler vermesini istedim, mallarını boş yere israf edenleri verdi.

9- İstedim ki ben insanları göreyim de onlar beni göremesinler, bu istediğim de oldu.

10- Ve son olarak da insanların kan damarların yol yapsın. Bu isteğim de oldu. Lakin Hak canda şeytan kandadır.

Benim bir oğlum var, adı Ateme; Kim ki yatsı namazını kılmadan yatarsa,gidip onun kulağına bevleder.

Bir oğlum da Mütekazi'dir; O da gizli günah işleyenleri dürter ki günahlarını aşikar işlesinler diye.

Biri de Kühayl'dir; O, hak meclislerde ve hutbelerde dinleyenlerin gözüne uyku verir ki söylenenleri işitemesinler.

Ya Resulullah , ben tüm bu işleri yaparken tek silahım vesvesedir. Bunun ötesinde hiç bir şey yapamam. "

Kitap burada bitti. Hazreti Attar'ın nasihâtlarının tesirini hâlk etmesini Cenab-ı Allah'tan niyaz ederiz.

Hz. Feridüddin-i Attar'ın ervâhı kudsiyelerinin şâd olmasını niyaz ederiz.

Alellahi Teâlâ mekâmetühü ve amilihü bi't tafi kerâmâtühü nevverallahü esrârehüm.

Elhamdülillahi Rabbül alemiyn. Vessalâtü vesselâmü alâ Resûlinâ ve Resûlüs sakâleyni Muhammedin ve âlihi ve evlâdihi ve ezvacihi ve eshâbihi ve ensârihi ve muhibbihi ecma'în.